

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Filosofie
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor Humanitní vědy se zaměřením na vzdělávání
(kombinace): (historie - humanitní vědy)

Paranormální fenomény na Novopacku
Pharanormal Phenomena in Nová Paka Region

Bakalářská práce: 11 – FP – KFL – 056

Autor:
Jana MEJSNAROVÁ

Podpis:

Adresa:
Zboží 6
509 01 Nová Paka

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ing. Miloš Raban, Th.D.

Konzultant: Miloslav Bařina

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
108	0	20	0	48	3

V Liberci dne: 4. dubna 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra filosofie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Jana MEJSNAROVÁ
adresa: Zboží 6, 509 01 Nová Paka
studijní obor (kombinace): Historie - Humanitní studia
Název BP: **Paranormální fenomény na Novopacku**
Název BP v angličtině: **Paranormal Phenomena in Nová Paka Region**
Vedoucí práce: doc. PhDr. Ing. Miloš Raban, Th.D.
Konzultant: Miloslav Bařina
Termín odevzdání: leden 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 18. dubna 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): Mejsnarová

Datum: 11. 6. 2009

Podpis: Mejsnarová

Název BP: PARANORMÁLNÍ FENOMENY NA NOVOPACKU

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ing. Miloš Raban, Th.D.

Cíl: Cílem této bakalářské práce je shromáždit, zmapovat a analyzovat výskyt paranormálních jevů v Nové Pace a to především spiritismu. V úvodu práce bude představen spiritismus jako duchovní praxe, její vznik, charakter, vymezení a posouzení z hlediska křesťanské duchovní praxe. Dále se tato práce bude zabývat mimopřirozenými jevy, které se v historii Nové Paky staly, a které zde poskytly vhodné prostředí pro spiritistickou duchovní praxi. Práce se bude zabývat zejména dílem Karla Sezemského, vydavatele spiritistické literatury a propagátora spiritismu na Novopacku.

Požadavky: - rešerše všech dokumentů týkajících se spiritismu v knihovnách, muzeích a archivech
- analýza těchto dat
- seznam kompletní literatury
- porovnání s dokumenty současnými a dobovými týkajícími se křesťanské praxe

Metody: - vymezení pojmu spiritismus v tradici, v dějinách a v současnosti ve světě a specificky na Novopacku
- sběr dostupné literatury z publikací a časopisů dostupných v Městském muzeu v Nové Pace, ve Vrchlabí a v okresním archivu v Jičíně
- komplexní analýza literatury
- analytická, přímá, progresivní, komparativní, geografická, syntetická, induktivní a deduktivní metoda

Literatura: KOZÁK, Jaromír. Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin. Praha: Eminent, 2003. 861s. ISBN 80-7281-149-5
BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ, Ivo. Spiritismus v Podkrkonoší. Nová Paka: Městské muzeum, 2004. 16 s. ISBN 80-902808-9-7
KARDEC, Allan. Co jest spiritismus? Brno : Schneider, 1999. 100 s. ISBN 80-85796-68-6
GRZYBOWSKI, Przemyslaw. Velká kniha spiritismu. Frýdek-Místek : Alpress, 2005. 504 s. ISBN: 978-80-7362-107-0
ZACHAR, Otakar. Z dějin spiritismu v minulosti. Praha: nákl. Vl., 1914. 101s. ISBN 80-901741-3-2

Poděkování:

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Ing. Milošovi Rabanovi, Th.D. za odborné vedení a cenné rady. Dále patří mé díky dlouholetému řediteli muzea v Nové Pace panu Miloslavovi Bařinovi, který mi představil novopacký spiritismus jako tajuplný fenomén. Děkuji novému řediteli novopackého muzea panu Mgr. Robertu Novotnému, za jeho rady, podnětné rozhovory a čas, který mi ochotně věnoval. Poděkovat bych chtěla také mojí rodině za podporu a trpělivost a všem, které jsem při psaní této práce oslovila.

Prohlášení:

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Liberci dne: 4.dubna 2011

Jana Mejsnarová

.....

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřená na novodobý spiritismus v Nové Pace, především v první polovině 20. století. Podává přehled o vzniku novodobého spiritismu a jeho základních pojmech. Dále seznamuje s historií Nové Paky, způsoby jak se do města spiritismus rozšířil, a důvody, proč zde tak hluboce zakořenil. Velkou pozornost věnuje vůdci českých spiritistů, nakladateli a redaktorovi spiritistické literatury Karlovi Sezemskému a dobovému postoji římskokatolické církve k tomuto fenoménu.

Přínos práce spočívá ve zjištění nových poznatků, které vyvrací některé doposud publikované informace.

KLÍČOVÁ SLOVA: Allan Kardek, duch, edice Spirit, Karel Sezemský, mediální kresby, medium, Nová Paka, Posel záhrobní, seance, spiritismus, římskokatolická církev

ZUSAMMENFASSUNG

Die Bachelorarbeit befasst sich mit dem modernen Spiritismus in Nová Paka und fokussiert sich dabei vor allem auf die erste Hälfte des 20. Jahrhunderts. Sie liefert einen Überblick über die Entstehung des modernen Spiritismus und seine grundlegenden Konzepte. Darüber hinaus macht sie mit der Geschichte von Nová Paka, der Art und Weise der Verbreitung von Spiritismus in der Stadt und den Gründen für seine tiefe Verwurzelung bekannt. Große Aufmerksamkeit wird dem Führer der tschechischen Spiritisten, dem Herausgeber und Redakteur der spiritistischen Literatur Karel Sezemský und der zeitgenössischen Stellungnahme der römisch katholischen Kirche zu diesem Phänomen gewidmet.

Der Beitrag dieser Arbeit liegt in der Feststellung neuer Beobachtungen, die die bislang veröffentlichten Informationen widerlegen.

SCHLÜSSELWÖRTER: Allan Kardek, Geist, Edition Spirit, Karel Sezemský, mediale Zeichnungen, Medium, Nová Paka, die Zeitung „Posel záhrobní“, Seancen, Spiritismus, römisch katholische Kirche

ANNOTATION

This bachelor thesis focuses on modern spiritualism in the town of Nová Paka, particularly in the first half of 20th century. It gives an overview of modern spiritualism and its basic concepts. In addition, it introduces the history of Nová Paka, various ways the spiritualism spread into this town and the reasons why it became so deeply rooted there. Great attention is given to Karel Sezemský, the leader of Czech spiritualists, publisher and editor of spiritualist literature and also to the attitude of the Roman Catholic Church to this phenomenon at the time.

The contribution of my thesis lies in new findings which contradict some previously published information.

KEY WORDS: Allan Kardek, spirit, edition Spirit, Karel Sezemský, mediumistic drawings, medium, Nová Paka, spiritualist magazine „Posel záhrobní“, séance, spiritualism, Roman Catholic Church

OBSAH

ÚVOD.....	12
1. SPIRITISMUS	13
1.1 VZNIK NOVODOBÉHO SPIRITISMU.....	13
1.2. CHARAKTERISTIKA SPIRITISMU.....	17
1.2.1. Základní pojmy charakterizující spiritismus.....	19
1.2.1.1. <i>Duch</i>	19
1.2.1.2. <i>Médium</i>	20
1.2.1.3. <i>Reinkarnace</i>	23
1.2.1.4. <i>Spiritista</i>	24
1.2.1.5. <i>Spiritistická seance</i>	24
2. HISTORIE NOVÉ PAKY	26
3. SPIRITISMUS NA NOVOPACKU	37
3.1. CESTA ANEB PUTOVÁNÍ SPIRITISMU DO ČECH A DÁLE NA NOVOPACKO	37
3.2. NOVÁ PAKA – PODHOUBÍ PRO SPIRITISMUS.....	42
3.3. KAREL SEZEMSKÝ	45
3.3.1. Rodinné zázemí Karla Sezemského, a jeho příklon ke spiritismu.....	45
3.3.2. Práce Karla Sezemského pro spiritismus a příchod do Nové Paky.....	50
3.3.3. Smrt Karla Sezemského, zánik Posla záhrobního a nakladatelství Spirit.....	60
3.4. NOVOPACKÉ MÉDIJNÍ KRESBY	65
4. SPIRITISMUS V DOBOVÉM POSTOJI ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE.....	69
ZÁVĚR.....	78

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	80
LITERATURA.....	80
PRAMENY	83
WEBOVÉ ZDROJE	87
SEZNAM PŘÍLOH.....	88
PŘÍLOHY	89
PŘÍLOHA Č. 1: FOTOGRAFIE K 1. KAPITOLE	89
Obrázek č. 1: Sestry Foxovy.....	89
Obrázek č. 2: Allan Kardek	90
Obrázek č. 3 : Materializace	91
Obrázek č. 4: Seance	92
PŘÍLOHA Č. 2: FOTOGRAFIE K 2. KAPITOLE	93
Obrázek č. 5: Město Nová Paka – dobová pohlednice	93
Obrázek č. 6: Město Nová Paka – současný stav.....	94
Obrázek č. 7: Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie.....	95
PŘÍLOHA Č. 3: FOTOGRAFIE K 3. KAPITOLE	96
Obrázek č. 8: Karel Sezemský.....	96
Obrázek č. 9: Marie Sezemská.....	97
Obrázek č. 10: Posel záhrobní.....	98
Obrázek č. 11: Dům čp. 21 Na Duchárně	99
Obrázek č. 12: Dům čp. 495 – dobová fotografie.....	100
Obrázek č. 13: Dům čp. 495 – současný stav.....	101
Obrázek č. 14: Plakát	102
Obrázek č. 15: Spiritistický znak	103
Obrázek č. 16: Hrob rodiny Sezemských.....	104
Obrázek č. 17: Černobílá medijní kresba.....	105
Obrázek č. 18: Barevná medijní kresba.....	106
Obrázek č. 19: Jan Toon.....	107
Obrázek č. 20: Medijní kresba Jana Toona – Hruška Neptunova	108

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

B.S.Č.S. - Bratrské sdružení československých spiritistů

Cit. - citováno

č. - číslo

čd. - číslo dokladu

čj. - číslo jednací

inv.č. - inventární číslo

K - rakousko - uherská koruna

Kč - československá koruna v období první republiky

kn. - kniha

kt. – katastrální území

KÚ – katastrální území

Mgr. - magistr

Např. - například

neusp.- neuspořádané

NP - Nová Paka

PhDr. - doktor

Pozn. - poznámka

roč. - ročník

s. , st ., str. - strana

sg. - signatura

Srov. - srovnáváno

sv. - svatý

Viz - podívej se

Vyd. - vydáno

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je paranormální fenomén spiritismu v Nové Pace na konci 19. a v první polovině 20. století. Zaměřuje se především na vývoj spiritistické nauky v Nové Pace pod vedením nakladatele a redaktora spiritistické literatury Karla Sezemského. V první části práce je obecně nastíněn novodobý spiritismus a zmapována historie města. Dále se zaměřuji na příchod spiritistického učení do Nové Paky a příčiny jeho hlubokého zakořenění ve městě. Jedním z hlavních cílů práce je podchycení důvodů, které přivedly vůdce českých spiritistů Karla Sezemského k tomuto hnutí a odhalení finančních zdrojů, ze kterých byly jeho aktivity v oblasti spiritismu financovány. Poslední část práce se bude zabývat dobovým postojem římskokatolické církve k tomuto fenoménu.

Obsah se bude odvíjet v chronologickém sledu událostí. Z metod bude využita především metoda komparativní, induktivní a deduktivní.

Tato bakalářská práce si neklade za cíl kompletně popsat a obsáhnout problematiku novopackého spiritismu. Spíše chce upřesnit poznatky o spiritismu na Novopacku a být inspirací pro další práce zabývající se tímto tématem, z pohledu archivních pramenů.

1. SPIRITISMUS

- *Kdo ví, možná je život tím,
co lidé nazývají smrtí – a smrt zase to,
co nazývají životem?*

(EURIPIDÉS)

1.1 VZNIK NOVODOBÉHO SPIRITISMU

Zrod novodobého spiritismu¹, je kladen do poloviny 19. století, kdy také dosáhl největšího rozmachu. Název této nauce dala Angličanka Anna Blackwellová, která chtěla odlišit nový myšlenkový proud Allana Kardeka² od spiritualismu^{3,4}.

¹ Pozn. Spiritismus je charakterizován jako nauka zabývající se komunikací s duchy.

² Pozn. Allan Kardek, vlastním jménem Hippolite-León Denizard Rival (pseudonym Allan Kardek přijal údajně na pokyn ducha). (Srov. VOJTÍŠEK, Zdeněk: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 173.) Tento francouzský učitel a vychovatel, žijící v letech 1804-1869, je považován za zakladatele moderního spiritismu. Vytvořil konzistentní nauku, která je dodnes nazývána jako kardecismus. Allan Kardek analyzoval spiritismus z hlediska logiky. Účastnil se spiritistických seancí jako tajemník a na základě svých zjištění sepsal své velké dílo *Knihu duchů*, kterou se proslavil po celém světě. Kromě *Knihy duchů*, patří mezi jeho další díla se spiritistickou tematikou například *Co jest spiritismus*, *Evangelium podle spiritismu* nebo *Knihy médií*.

³ Srov. Slovník cizích slov spiritualismus definuje jako názor, že bytí je duchovní povahy. V Ottově slovníku naučném se pod pojmem spiritualismus nalézá toto: *Spiritualismus je domněnka filosofická, podle které základem světa jest princip duchový a která zjev hmoty vyvozuje z ducha*. (Cit. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]*. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. s. 177.) Allan Kardek ve své knize *Co jest spiritismus*, uvádí, že se jedná o nauku, která je opakem materialismu, na níž spočívají základy všech náboženství.

⁴ Srov. CURCI, Michele: *Parapsychologie od A do Z aneb okulní vědy a jejich neuvěřitelné možnosti*. 1. vyd. Praha: Talpress, 1992. s. 180.

V roce 1848 došlo ve městě Hydesville v USA, v rodině Foxových, ke zvláštní události. Dvanáctiletá Cathie a o tři roky starší Margaretta, dcery farmáře Foxe, jedné noci probudilo klepání na stěny, nábytek a ozvěny kroků. Nevysvětlitelné zvuky pokračovaly v přítomnosti děvčat i následující dny a noci. Klepání se domem nerozléhalo poprvé, dcera dřívějších majitelů domu si na něj také stěžovala, a proto se rodina odstěhovala. Cathie a Margaretta se rozhodly s původcem rámusu, kterého pojmenovali pan Kulhavec, dorozumět. Pomocí jednoduchého dorozumívacího jazyka, který vytvořily spolu s matkou, se ukázalo, že klapáním se na sebe snaží upozornit duch novináře Charlese B. Rosna. Pana Rosna jedné noci roku 1843 přepadli zloději, a protože jim odmítl vydat peníze, zavraždili ho a jeho tělo ukryli ve sklepe nedalekého domu; domu, do něhož se později nastěhovali právě Foxovi. Odhalit pravdu a tělo ve sklepe najít se zpočátku nedařilo, sklep byl příliš vlhký a hrozilo, že se při kopání stěny zhroutl. Na počátku 20. století se kostra ve sklepe domu opravdu našla.⁵ Dům i obě dívky se staly centrem pozornosti novinářů a zvědavců. Przemyslaw Grzybowski píše, že katoličtí kněží sestry Foxovy obviňovali z čarodějnictví a objevili se i tací, kteří si troufli je fyzicky napadnout. Rodina Foxových se musela z města Hydesville odstěhovat. Cathie se nastěhovala ke staršímu bratrovi a Margaretta k sestře Leah do Rochestru. Stejně jako Cathie a Margaretta i Leah v sobě objevila medijské schopnosti. Právě v Rochestru, ve městě, kde byly později stanoveny zásady spiritistického hnutí, byla uspořádána první seance. Pomocí nakreslené abecedy na seanci dostaly sestry Foxovy⁶ tento pokyn: *Drazí přátelé, musíte o tom povědět celému světu. Je to začátek nové epochy; děle to neskrývejte. Když budete vykonávat tento úkol, Bůh a dobří duchové vás budou ochraňovat.*⁷ Média sestry Foxovy se staly slavné, cestovaly a demonstrovaly neobvyklé jevy po celé Americe.

⁵ Pozn.. Zprávu o nalezení kostry v domě Foxových zveřejnil 23. listopadu 1904 *The Boston Journal*. (Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s.13.)

⁶ Viz obrázek č.1.

⁷ Cit. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 14.

Rozmlouvání s duchy se stalo módou a tak se zrodilo novodobé spiritistické hnutí.⁸

Medijní schopnosti přinesly sestrám slávu, ale i problémy. Dívky se podrobily zkoumání několika odborných komisí. Vědci, kteří hledali podvod, většinou nic nenašli, přesto byly dívky napadány a obviňovány ze lži, podvodů⁹ a spojení s ďáblem.¹⁰

V průběhu 2. poloviny 19. století se nauka o nesmrtelnosti lidské duše a možnosti komunikovat s dušemi zemřelých rozšířila nejen po Americe, ale i za oceán. Po celém světě vznikaly spiritistické skupiny. Začala se vydávat spiritistická literatura a časopisy, ale ve velkém množství se prodávaly i brožury, zabývající se nejrůznějšími výzkumy médijních jevů.

Jak bylo výše uvedeno, novodobý spiritismus vznikl v 19. století. Kořeny tradičního spiritismu jsou však mnohem starší. Různé formy kontaktu se záhrobním světem jsou známy od dob starověkých civilizací^{11 12}. Spiritistické jevy se vyskytovaly jak u vyspělých civilizací, tak u primitivních národů^{13 14}.

⁸ Srov. Tamtéž s. 11-20.

⁹ Pozn. Podivné zvuky, které byly v přítomnosti sester Foxových často slyšet, byly vysvětlovány například schopností luskat prsty u nohou.

¹⁰ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek Mýstek: Alpress, 2005. s.15.

¹¹ Srov. Michéle Curci v knize *Parapsychologie od A do Z* uvádí, že spojení s mrtvými vycházelo především z kultu Egypťanů. Akádové, Mezopotámci a předchůdci Babylóňanů podle publikace *Z dějin spiritismu v minulosti*, jejímž autorem je Otakar Zachar, znali také zvuky podobné spiritistickému klepání. Tyto zvuky nazývali „assaput“ a „ku-a“. Pokusy se spiritistickým stolečkem jsou známy již ze starého Řecka. V období renesance okultní nauky rozvíjeli alchymisté na dvoře Rudolfa II., mezi nejznámější patří například Edward Kelley a John Dee.

¹² Srov. CURCI, Michele: *Parapsychologie od A do Z aneb okultní vědy a jejich neuvěřitelné možnosti*. 1.vyd. Praha: Talpress, 1992. s 180.

¹³ Pozn. Projevem spiritistických jevů u primitivních národů je například šamanismus.

¹⁴ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 12, 14.

Novodobý spiritismus nalezl koncem 19. století a počátkem 20. století, zvláště v období první světové války, mnoho příznivců v českých zemích. Obecně je přijímán názor, že se novodobý spiritismus rozšířil do Čech z USA v roce 1880. O důvodech, které přivedly obyvatele Čech, především Podkrkonoší ke spiritistickému učení, bude řeč v kapitole 3.2.

1.2. CHARAKTERISTIKA SPIRITISMU

- *Spiritismu není náboženství, ale věda.*

(ALLAN KARDEK)

Spiritismem je označována duchovní nauka, která patří mezi tzv. vědy okultní¹⁵.

Výraz spiritismus, překládaný do českého jazyka jako duchařství, je odvozen z latinského slova spiritus - duch.

Jak je uvedeno již v předchozí kapitole pojednávající o vzniku novodobého spiritismu, název **spiritismus** dala nauce zabývající se komunikací s duchy anglická badatelka Anna Blackwellová, aby ji tak odlišila od spiritualismu neboli přesvědčení, že bytí je duchovní povahy.¹⁶

Ottův slovník naučný definuje spiritismus takto: *Spiritismus vyhlašuje, že podává lidstvu vědění, nabyté obcováním s duchy zemřelých prostřednictvím osob zvlášť disponovaných k navázání styků se záhrobím, jež slují média*. Dále je zde pod pojmem spiritismus uvedena věta, která vyjadřuje význam této nauky: *na základě manifestací zemřelých, odpoutaných od těla a žijících prý na různých planetách, podává spiritismus nový názor světový a životní*.¹⁷ *Názvem spiritismus se označuje jev, kdy mohou živí komunikovat s mrtvými neboli odhmotněnými*,¹⁸ takto je spiritismus popsán v knize Parapsychologie

¹⁵ Pozn. *Okultizmus – názor o existenci nadpřirozených (neznámých) sil a skutečnosti i praktiky s nimi spojené*. (Cit. *Slovník cizích slov: Slova známá a neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. s. 168.) Mezi okultní vědy patří například léčení životním magnetismem, věštění, telepatie, hypnóza a další.

¹⁶ Srov. CURCI, Michele: *Parapsychologie od A do Z aneb okultní vědy a jejich neuvěřitelné možnosti*. 1.vyd. Praha: Talpress, 1992. s 180.

¹⁷ Cit. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]*. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. s.177.

¹⁸ Cit. CURCI, Michele: *Parapsychologie od A do Z aneb okultní vědy a jejich neuvěřitelné možnosti*. 1.vyd. Praha: Talpress, 1992. s 180.

od A do Z. Podobně jako Michéle Curci hovoří o spiritismu i Slovník cizích slov. Jinou definici spiritismu lze nalézt ve Velké knize spiritismu polského novináře a pedagoga Przemyslaw Grzybowskeho: *Spiritismus je empirická věda o původu, povaze posláních duchů a o jejich spojení s hmotným světem, která na základě faktů zaznamenaných během experimentálních seancí, i mimo ně, buduje filosofický systém, a ten – pokud bude akceptován a využíván člověkem během života – se může stát charakteristickým typem morálky.*¹⁹

Allan Kardek²⁰ spiritismus dělí na **spiritismus experimentální**, který nás na základě experimentů poučuje o existenci duchovního světa, prostředcích komunikace s duchy a jejich vlivem na člověka. A dále na **spiritismus filosofický**²¹, podle této koncepce získáváme z duchovního světa látku k filosofickým úvahám, na základě níž má být náš život mravnější a moudřejší.²²

Ač byl spiritismus prezentován pro lid doslovně jako nauka založená na komunikaci s duchy, existují názory, že se jedná o jev poněkud složitější. Podle Jana Stejskala se domníval například Břetislav Kafka²³, že médium nemůže mluvit přímo s duchy, ale ve 4. stavu hypnózy je schopno přechít myšlenky, které dotyčné osoby za života zanechaly otištěné v protonaci^{24 25}.

¹⁹ Cit. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 488.

²⁰ Viz obrázek č. 2.

²¹ Pozn. Jedná se o budování etiky.

²² Srov. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 71.

²³ Pozn. Břetislav Kafka by sochař a restaurátor z Červeného Kostelce. Zabýval se psychickým výzkumem a na základě svých zjištění psal knihy. Nejvýznamnější z nich je publikace *Nové základy experimentální psychologie*.

²⁴ Pozn. Podle Břetislava Kafky se jedná o zvláštní stále činnou formu hmoty, která vyplňuje celý prostor. Její zvláštní vlastností je, že uchovává informace o procesech, které v prostoru probíhají.

²⁵ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek Místek: Alpress, 2005. s. 192 -193.

1.2.1. Základní pojmy charakterizující spiritismus

1.2.1.1. Duch

Člověk v sobě spojuje tři složky; smrtelné čili konečné **materiální tělo**, věčnou a nesmrtelnou **duši**²⁶ a **ducha**. Duch je fluidickým²⁷ dvojníkem tělesné schránky, spojuje ducha a tělo a i po smrti si zachovává vzhled zemřelého. Allan Kardek pro ducha používá označení perspirit. Duch je inteligentní neviditelná a nehmotná bytost, s individuálními vlastnostmi, pohybující se v astrálním světě.²⁸ Allan Kardek duchy rozdělil podle stupně vyspělosti na tři základní řady: duchy nedokonalé²⁹, duchy dobré³⁰ a duchy

²⁶ Pozn. *Duše je nehmotný princip, zdroj energie, ohnisko smyslů, idejí, pocitů a myšlenek. Žije výhradně ve formě duchovního těla, s jehož pomocí řeší své vztahy s okolím. Je nesmrtelná, individuální, má neopakovatelnou osobnost a stanovený stupeň vývoje.* (Cit. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek Mýstek: Alpress, 2005. s. 475.) Duší se zabývali ve svých dílech i slavní antičtí filosofové, jako byl Platón či Aristoteles.

²⁷ Pozn. Fluid je jemná materie, která vyplňuje všechsvět. Z fluidu jsou složena také duchovní těla.

²⁸ Srov. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 99 -103.

²⁹ Pozn. Duchové nedokonalí se dále dělí na duchy nečisté, duchy lehkomyšlné, duchy pseudoosvícené, duchy neutrální, duchy zneklidňující a klepající.

1. Duchové nečistí záměrně způsobují zlo, dávají lidem úmyslně špatné rady a rozvrací mezilidské vztahy. Lidé v kontaktu s takovými duchy mívají sklon k ničemnosti. Této skupině duchů byla a jsou dávána různými národy nejrůznější jména, nazývají je démony, zlými génii či duchy zla.

2. Duchové lehkomyšlní rádi podvádějí a provádějí nejrůznější zlomyslnosti, ne však s úmyslem ublížit, ale pobavit se. Jedná se o duchy, kteří rádi vtipkují a žertují, přestože jsou nevzdělaní do všeho se pletou bez ohledu na důsledky svých činů.

3. Do skupiny duchů pseudoosvícených patří již duchové poněkud vzdělanější než ti v předchozích dvou skupinách. Tito duchové si však myslí, že jsou ještě chytřejší, než doopravdy jsou. Míchají pravdu s omyly a své názory považují za nedotknutelné.

4. Neutrální duchové nečiní ani dobro ani zlo, přiklání se podle potřeby na jednu či druhou stranu.

5. Duchové zneklidňující a klepající dávají najevo svoji přítomnost klepáním, různými jinými zneklidňujícími zvuky a optickými jevy. Zneklidňující duchové mají ze všech kategorií duchů

čisté. V rámci těchto řádů pak dále vymezil několik tříd. U **duchů nedokonalých** vládne hmota nad duchem, tyto duchové mají sklon spíše ke zlu. Jedná se o duchy na nižším vývojovém stupni, kteří se často projevují klepáním. **Dobří duchové** se vyznačují touhou po dobru, pomáhají lidem a brání zlu. Dříve byli považováni za dobré bohy, anděly, archanděly či serafíny³¹. Třetí řád tvoří tzv. **duchové čisté**, čili duchové na nejvyšším stupni vyspělosti. Jedná se o bytosti, které již dosáhly dokonalosti a nemusejí se znovu vtělovat, pomáhají Bohu udržovat ve světě harmonii a pomáhají nižším duchům v jejich zdokonalování.³² Aby se mohl duch projevit, musí mu to jeho postavení v duchovním světě dovolovat. Vyspělí duchové se účastní pouze vážných a seriózních seancí.³³

1.2.1.2. Médium

Pojmenování nejdůležitější osoby na seanci pochází z latinského slova *medius*, znamená něco, co je uprostřed. V tomto případě se jedná

k hmotnému světu nejbližší, proto právě tyto duchové nejčastěji vyvolávají různé přírodní jevy – působí na vzduch vodu i oheň.

(Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 287 – 290.)

³⁰ Pozn. Dobré duchy Allan Kardek rozdělil do tříd na duchy přátelské, duchy vzdělané, duchy osvícené a duchy vyšší.

1. Duchové přátelští nedisponují sice rozsáhlými znalostmi, ale mají rozvinuté morální citění a chrání lidi.
2. Duchy vzdělané zajímá téměř výhradně věda.
3. Duchové osvícení mají intelektuální schopnosti, díky nimž dovedou správně hodnotit jevy i lidi.
4. Vyšší duchové v sobě spojují moudrost, dobrotu a dokonalost. Komunikují výhradně s lidmi morálně a intelektuálně na výši, jimž pomáhají nalézt pravdu.

(Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 290 – 291.)

³¹ Pozn. Serafín je anděl nejvyššího řádu.

³² Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 286-293.

³³ Srov. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 99-103.

o prostředníka mezi světem živých a světem mrtvých. Médium komunikuje s duchy v transu, tedy ve stavu změněného vědomí, kdy se skrze médium projevuje duch zemřelého.³⁴

*Médium je osoba umožňující vznik okultních jevů.*³⁵ Díky duši je každý člověk mediijní, ne u každého se však mediumita projeví stejnou intenzitou. Média lze rozdělit na dva druhy, **média mechanická** a **nazíravá**. V prvním případě duch média při seanci opouští tělo a ponechá ho plně k dispozici vyvolanému duchovi, který jej ovládne. Tato varianta je velmi nebezpečná, protože médium nemá kontrolu nad situací ani samo nad sebou. Nazíravé médium funguje pouze jako prostředník, duch zemřelého se na něj napojí a komunikuje s ním, médium pak získané informace zprostředkovává účastníkům seance.³⁶ Média lze rozlišit také podle toho, zda k nadpřirozeným jevům dochází v jejich přítomnosti spontánně, nebo zda mají nad kontaktem s astrálním světem kontrolu. První skupina médií je označována jako **média přirozená**, druhá pak jako **média samostatná**.³⁷ Dále lze média dělit podle způsobu komunikace se záhrobím, dle rozdělení Allana Kardeka, do následujících 6 kategorií: média pro fyzikální jevy, média mluvící, média vidící, média slyšící, média cítící a média píšící.³⁸ Podrobnější dělení lze nalézt ve Velké knize spiritismu od Przemysława Grzybowského. Zde jsou média rozdělena na **média k fyzikálním jevům** (média energetizující – vyvolávají svou energii různé fyzikální jevy; media typologická – v jejich přítomnosti se ozývá klepání a hluk; média motorická – napomáhají pohybu bezvládných těl; média levitační – nechávají předměty vznášet se a přenáší je vzduchem; média pro hudební efekty – dokáží rozeznět hudební nástroje bez jediného dotyku;

³⁴ Srov. CURCI, Michele: *Parapsychologie od A do Z aneb okultní vědy a jejich neuvěřitelné možnosti*. 1.vyd. Praha: Talpress, 1992. s. 130 -131.

³⁵ Cit. GRZYBOWSKI, Przemysław.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 481.

³⁶ Srov. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 105.

³⁷ Srov. GRZYBOWSKI, Przemysław.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 318.

³⁸ Srov. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 105.

média materializační³⁹ - umožňují vnik viditelného přízraku, kterého se lze dotýkat; média pro přímý hlas – skrze tento druh médií promlouvá duch svým vlastním hlasem; média pro aporty – zprostředkovávají přenos předmětů; média pro práci ve tmě – pracují pouze ve tmě), **média cítící** – cítí přítomnost ducha, jeho totožnost a povahu, **média mluvící** (média inkorporační – duch se vtěluje do media; média intuitivní – médium předává zprávu pomocí intuice; médium xenoglosní – médium předává zprávu v cizích jazycích), **média vidoucí** - vidí duchy, **média somnambulická** – média mající vize, **média léčící** (média léčící fyzicky – zasahují přímo do organismu nemocného, využívají umění materializace a dematerializace, spolupracují s duchy lékařů; média léčící mentálně – léčí pomocí vlastního záření či záření duchovních těl), **média pneumatografická** – kombinace média psychografického a média pro fyzikální jevy, v jejich přítomnosti se objevují písemné zprávy, **média psychografická** (média mechanická – píše a kreslí, aniž by věděla co, jejich ruka je vedena duchem; média intuitivní – médium píše či kreslí to, co mu říká duch, médium však ví, co dělá, a využívá vlastních schopností; média polomechanická – kombinace média mechanického a intuitivního, ruka média je vedena duchem, médium si však plně uvědomuje, co dělá; média polygloti – píše v jazycích, které neznají; média analfabeti – média píšící zprávy, přestože v běžném životě neumějí číst ani psát), **média inspirovaná** – média, která dostávají zprávy z astrálního světa, které je těžké odlišit od vlastních myšlenek, patří sem například umělci, **média s předtuchou** – média vidící do budoucnosti, **média excitační** – svou přítomností a energií pomáhají při projevech jevů jiným médiím, **média transkomunikační** – komunikují s duchy pomocí technických zařízení, např. telefonu, rádia, televize či počítače.⁴⁰

Medijnost je úzce spjata s morálním a intelektuálním vývojem, duchové totiž sympatizují s osobami na podobném stupni vývoje, jako jsou oni sami. Proto médium musí žít určitým způsobem života a morálně i intelektuálně se

³⁹ Viz obrázek č. 3.

⁴⁰ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 320-326.

rozvíjet, aby k sobě nepřitahovalo zlé duchy na nízkém vývojovém stupni a neohrožovalo tak sebe, ani jiné účastníky seance. Pokud médium nedodržuje pravidla a jedná bezhlavě, nejenže získané zprávy ze záhrobí mohou být falešné, ale může dojít i k posedlosti⁴¹ media či hromadnému posednutí všech účastníků seance.⁴² Mediumita je podle Ottova slovníku naučného považována za něco abnormálního, často spojeného s hysterií a epilepsií, proto ji lze považovat za jev patologický.⁴³

1.2.1.3. Reinkarnace⁴⁴

Reinkarnace neboli převtělení.⁴⁵ Slovo je složeninou latinského re – znovu a incarnatio – vtělení. Jedná se o: *návrat ducha do života v hmotném těle*.⁴⁶ Základem spiritistické nauky je víra, že lidská duše je nesmrtelná, vyvíjí se a zdokonaluje při pobytu v hmotné tělesné schránce. Duše se po smrti těla opět vtěluje do nového a speciálně pro ni vytvořeného materiálního těla. Duši zůstávají všechny schopnosti a zkušenosti, kterých nabyla dříve, může je tedy v novém životě uplatnit. Duše se znovu a znovu vtěluje a zušlechťuje, dokud nenabude dokonalosti, pak se vytratí perispirit⁴⁷ a duše získává věčnost

⁴¹ Pozn. *Posedlost - soubor jevů doprovázejících pobyt ducha nebo skupiny duchů delší dobu na jednom místě, během níž dochází k spontánním duchovním manifestacím, které někdy překáží normálnímu životu lidí. Posedlost končí samovolně nebo v důsledku intervence médií či vyšších duchů.* (Cit. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 355.)

⁴² Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 314-320.

⁴³ Srov. Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu čtvrtého, svazek první, [Majonéza-Odžakov]. Praha: Argo: Paseka, 2001. s. 156.

⁴⁴ Pozn. Spiritistická víra v reinkarnaci ukazuje, že se spiritismus inspiroval starými východními náboženskými naukami.

⁴⁵ Srov. *Slovník cizích slov: Slova známá a neznámá*. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, s. 201.

⁴⁶ Cit. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 486.

⁴⁷ Pozn. Perispirit neboli fluidický dvojník tělesné schránky, též duše.

a nesmrtelnost. Spiritistická nauka učí, že duše ve svém vývoji kráčí stále vpřed, nikdy se nevracejí zpátky, a proto vtělení do zvířete jako nižší formy existence není možné ani jako trest.⁴⁸

1.2.1.4. Spiritista

Za spiritistu lze podle Allana Kardeka pokládat jedince, který věří v neviditelnou inteligenci a její projevy. Spiritista věří též v Boha, v nesmrtelnost své duše a její zdokonalování, hájí náboženskou toleranci a požaduje svobodu vědeckého bádání.⁴⁹ Spiritista je zároveň spiritualistou, opačně to však neplatí.

1.2.1.5. Spiritistická seance

Slovo seance pochází z francouzského slova seance - posezení.⁵⁰ *Spiritistická seance*⁵¹ je název pro shromáždění spiritistů, při nichž se účastníci zabývají komunikací se světem duchovním pomocí médií, za účelem mravního povznesení a vyššího poznání.⁵² Spiritistické seance se často konaly za účelem spojit se se zesnulým. Kromě **společných seancí** ve staveních jsou z minulosti známy též **seance rodinné**, **seance ve volné přírodě**, **seance výdělečné**⁵³ či **seance experimentální**.^{54 55} Dále pak ještě **seance léčící** a **seance určené**

⁴⁸ Srov. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 93.

⁴⁹ Srov. Tamtéž s. 19-20.

⁵⁰ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 486.

⁵¹ Viz obrázek č. 4.

⁵² Cit. BAŘINA, M. a CHOCHOLÁČ I. *Spiritismus v Podkrkonoší*. Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka a Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 8.

⁵³ Pozn. Výdělečné seance jsou doménou zejména válečného období, kdy se lidé chodili ptát jasnovidů a kartářů na své mrtvé.

⁵⁴ Pozn. Jedná se o seance pořádané pouze za účelem pokusů, spiritismus je chápán jako hra a zábava – takto byl chápán hlavně německý spiritismus a spiritismus praktikovaný ve velkoměstech, Miroslav Plecháč ve *Spiritismu v Podkrkonoší* uvádí, že tento druh seancí byl Podkrkonošským spiritistům cizí.

k setkávání médií.⁵⁶ Důležitou roli při seanci hraje také duch opatrovník, který pomáhá zprostředkovat komunikaci s astrálním světem a chrání médium před fyzickým útokem duchů.

⁵⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 17-26.

⁵⁶ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 8.

2. HISTORIE NOVÉ PAKY

- *Novopacko je podivuhodným místem,
kde si snad daly schůzku všechny síly duchovních a přírodních světů.*

(MILOSLAV BAŘINA)

Spiritistická minulost a polodrahokamy, těmito dvěma atributy lze charakterizovat podkrkonošské město s téměř 10 000 obyvateli.

První písemná zmínka o Nové Pace⁵⁷ se dochovala v konfirmačních knihách⁵⁸ a je z roku 1357. Záznam hovoří o tom, že kněz Václav, který stál v čele fary v Mladé Pace, zemřel a na uvolněné místo byl potvrzen Benešem z Vartenberka, tehdejším pánem Kumburského panství, kněz Pavel. Tato zmínka neříká, že by tu v té době již bylo město, ale informuje nás o tom, že zde byla fara.⁵⁹ Kdy přesně město vzniklo, nelze říci, protože městské archiválie shořely při požáru radnice v roce 1666.⁶⁰ Samotné město mohlo tedy vzniknout jak před rokem 1357, tak po něm. Pravděpodobnější je první varianta.

Osídlování Podkrkonoší probíhalo od 2. poloviny 12. století, kdy díky nárůstu počtu obyvatel byla větší zemědělská spotřeba, a bylo tedy nutné osídlit pohraniční knížecí hvozdy, jejichž součástí bylo i Novopacko. Mladá Paka nebyla městem založeným na tzv. zeleném drnu⁶¹. Městečko vzniklo v návaznosti na starou osadu – Starou Paku, která měla nevýhodnou polohu

⁵⁷ Viz obrázek č. 5., 6.

⁵⁸ Pozn. Konfirmační knihy obsahují církevní záznamy o obsazování uprázdněných církevních beneficií.

⁵⁹ Srov. BENEŠ, Zdeněk: *První písemná zmínka o Nové Pace*. In: *Střípky z Novopacké historie*. Publikace k 650. výročí města Nová Paka. Nová Paka: Město Nová Paka, 2007. s. 4.

⁶⁰ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 - 1929), kn. č. 127, inv. č. 285.

⁶¹ Pozn. Město založené bez jakékoli návaznosti na předchozí osídlení.

a tak bylo vznikající město při lokaci⁶² přeloženo do míst s výhodnější polohou a dostatkem plochy.⁶³

Literatura nabízí několik variant vzniku názvu města. Ta nejpravděpodobnější praví, že na místě, kde Slezská stezka přetínala potok Rokytka, stálo několik dřevěných chalup a kostel, o pár kilometrů dál se nacházela osada zvaná Paká⁶⁴. A právě podle této starší osady byla nová osada pojmenována Pakou Mladou. Název Paka souvisí s osidlováním hornatého území pohraničního knížecího hvozdu: *Lid, který přišel na tuto výšinu od jihu nebo od východu, byl zvyklý na svá údolí jinak položená; proto nazval položení, které spatřil k západu, opačně či paké.*⁶⁵ Obě osady, Stará i Nová Paka, leží na severní straně, na straně opačné – odvrácené od slunce. Další teorie říká, že původní starší osada - Stará Paka byla od nové osady, Nové Paky - oddělena návrším Příčnice. *Paka je tedy osada na opačné straně Příčnice ležící.*⁶⁶ V knize s názvem Novopacko její autor Jan Stejskal uvádí, že název města Nové Paky je odvozen od slova PAK, od časového údaje, který říká, že se něco událo později, než něco jiného. O vzniku města hovoří také městská kronika. Podle ní byla základem pozdějšího městečka tvrz⁶⁷, její posádka byla „paká“⁶⁸. V okolí tvrze, jejíž posádka střežila příční stezku⁶⁹ tudy procházející, se usadili obchodníci. Při lokaci města přišli na toto území

⁶² Pozn. Založení města.

⁶³ Srov. ČESÁKOVÁ, Markéta: K počátkům města Nové Paky: s malým exkursem do procesu osídlování Novopacka. In: *Střípky z Novopacké historie. Publikace k 650. výročí města Nová Paka*. Nová Paka: Město Nová Paka 2007. s. 32-35.

⁶⁴ Pozn. Dnešní Stará Paka

⁶⁵ Cit. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl III*. 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1928. s. 342.

⁶⁶ Cit. Tamtéž

⁶⁷ Pozn. Tvrz stála na místě dnešního farního kostela, za pádu Mongolů byly stezky, které střežily posádky tvrzí, zataraseny a tvrze byly zrušeny. Začaly sestavět velké kamenné hrady, jako byl Kumburk.

⁶⁸ Pozn. Přísná.

⁶⁹ Pozn. Příční stezka procházející budoucí Novou Pakou spojovala zemskou stezku chvojensko-úpskou a stezku jičínsko-jizerskou. (Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 -1929), kn. č. 127, inv. č. 285.)

cizinci, a tak se čeští obchodníci přestěhovali. Původní osada založená českými obchodníky, kteří se přemístili více na západ, dostala název Stará Paka, zatímco nová osada byla pojmenována Pakou Mladou či Novou.⁷⁰ Možné je také to, že název města vznikl podle vlastního jména Pakoslav, majitele nedalekého hradu Levín.⁷¹

Historie městečka, jehož obyvatelé se živili především řemesly a polním hospodářstvím, je úzce spjata s dějinami nedalekého hradu Kumburk, původně zvaným Goldenburg⁷² nebo Kolburg. Hrad byl pravděpodobně založen počátkem 14. století rodem Vartenberků, konkrétně jeho vedlejší větví, pány z Markvartic.⁷³ Mladá Paka byla jediným dominantním poddanským městem hradu až do roku 1606, kdy byl ke Kumburskému panství připojen Jičín.⁷⁴

Právě šlechta, které hrad patřil, měla na vývoj města a jeho obyvatele rozhodující vliv. Mezi rody, které hrad Kumburk se všemi jeho majetky vlastnily, patří Vartenberkové, po nichž panství drželi Lichtenburkové. Dalším rodem vládnoucím městečku Nová Paka byli Trčkové z Lípy. Za jejich vlády Kumburskému panství roku 1563 zachvátil Novou Paku požár. Pan Vilém Trčka se o poddanské město podle dostupných údajů dobře staral a snažil se, aby se Nová Paka z katastrofy rychle vzpamatovala. Mimo jiné potvrdil ševcům cechovní artikule⁷⁵. Po dalším požáru roku 1583 udělil jeho syn „Pačákům“ privilegium vařit pivo. Tohoto privilegia, spolu s několika lesy, se Nová Paka o pár let později vzdala výměnou za zrušení roboty.⁷⁶ Roku 1607

⁷⁰ Srov. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl II.* 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1927. s. 342.

⁷¹ Srov. *Novopacko: východní brána geoparku Český ráj: turistický informační průvodce.* Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka, 2008. s. 8.

⁷² Pozn. Zlatý vrch.

⁷³ Srov. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl II.* 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1927. s. 352.

⁷⁴ Srov. Tamtéž s. 369.

⁷⁵ Pozn. Články.

⁷⁶ Srov. PROSTŘEDNÍK Jan, ŠIMŮNEK Tomáš a kol.: *Novopacko. Hrad Kumburk.* Nová Paka: Město Nová Paka, 2010. s. 5.

koupil Kumburské panství nový majitel⁷⁷, Zikmund Smiřický ze Smiřic.⁷⁸ Dalším významným majitelem panství byl proslulý vojevůdce habsburských vojsk proti protestantům, frýdlantský vévoda Albrecht z Valdštejna. Po jeho zavraždění roku 1634 v Chebu jeho majetek propadl konfiskaci a pánem na Kumburku se stává rod Teuffenbachů. Pan Rudolf Teuffenbach z Tiefenbachu a Masswegu Nové Pace potvrdil dosud získaná privilegia a udělil městu ještě dalších devět výsad⁷⁹. Na počátku 17. století panství

⁷⁷ Pozn. Adam Erdmann Trčka o Kumburské panství přišel. Podílel se na tajných vyjednáváních Albrechta z Valdštejna proti císaři. Za to Trčkové propadli ctí a jejich majetek by připojen ke dvorské komoře.

⁷⁸ Pozn. Rod Smiřických se díky nešťastné lásce Elišky Kateřiny ze Smiřic ke kováři a jejímu následnému věznění na Kumburku, zapsal do paměti lidí z okolních vesnic a měst nejsilněji. Příběh o nešťastné lásce vypráví lidová píseň Znáám já jeden Krásný zámek nedaleko Jičína. Eliškou Kateřinou a jejím příběhem souvisí i pozdější záhadný výbuch na Jičínském zámku. Příběh o nešťastné lásce vypráví lidová píseň Znáám já jeden Krásný zámek nedaleko Jičína.

⁷⁹ Pozn.

1. *Městská radnice byla osvobozena od všech vrchnostenských poplatků.*
2. *Nové Pace daroval Rudolf špitálský mlýn s rybníkem, polnostmi a loukami na zařízení nemocnice pro chudé. K tomuto stanovil každoročně úrok z Kumburského panství, splatného vždy na svátky sv. Jiřího a sv. Havla, ve výši pěti kop českých.*
3. *Obci byly odpuštěny desátky pod podmínkou bezvýhradné poslušnosti duchovnímu správci.*
4. *Městu bylo věnováno z majetku Kumburského panství tzv. rychetní pole a zádušní les.*
5. *Novopacáci byli navždy zbaveni povinnosti roboty.*
6. *„Pouze Nové Pace bylo dovoleno obchodovat se solí s tím, že čistý zisk má být věnován na městské potřeby. Za toto privilegium byla ale městu dána povinnost darovat ročně 12 pint oleje do kostela Panny Marie – budoucího klášterního chrámu - k udržování věčného světla. Ze zisku Kumburského panství stanovil povinnost každých 14 dní darovat novopackému faráři soudek piva o šesti konvích.*
7. *Rudolf také potvrdil výsadu konání výročního trhu vždy na svátek sv. Vavřince a týdenních sobotních trhů.*
8. *„K novým privilegium patřilo konání výročního trhu vždy v úterý před svátkem sv. Víta a v úterý před svátkem sv. Matouše. Právo trhu týdenního město získalo podle novopacké kroniky v roce 1478 od krále Vladislava II.*
9. *Poslední výsadou bylo snížení Daněle zakoupených a prodaných věcí. A to každý rok vždy 14 dní před Vánoci a 14 dní po nich. Poplatky byly sníženy na 54 grošů nebo na jedno tele v případě platby v naturáliích.*

vlastnili Šternberkové a s nimi také souvisí zánik hradu. Během třicetileté války byly některé opuštěné hrady využity nepřítelem; aby se to neopakovalo, rozhodl císař Ferdinand III. o rozboření některých z nich. Volba padla i na Kumburk. Jeho hradby byly zničeny, sám hrad zůstal stát, Poddaní ho rozebrali a postavili si z kamenů tvořících jeho zdi základy svých domů. Posledními majiteli hradu se stali roku 1710 po dohodě, která ukončila spor mezi Trauttmansdorffy a Šternberky, Trauttmansdorffové.⁸⁰ Za vlády Trauttmansdorffů roku 1791 se Nová Paka oddělila od Kumburského panství, byl zde zřízen magistrát a městečko získalo statut města.⁸¹ K dalšímu osamostatnění města došlo již roku 1848, kdy díky konstituci přestává existovat právní svazek svobodných občanů s panstvím.⁸²

Po třicetileté válce panské rody nestavěly tolik opevněných sídel. České země byly otřeseny válkou. Ani městečku Nová Paka se nevyhnulo drancování švédských vojsk, která tudy táhla. Jelikož protestanti třicetiletou válku prohráli, jedinou povolenou vírou se v roce 1648 stává v zemi dvojího lidu⁸³ víra katolická, na kterou museli všichni protestanti přestoupit. Se snahou urychlit rekatolizaci českých zemí souvisí i fakt, že se šlechtické rody začaly soustředit na stavbu klášterů a chrámů.⁸⁴

(Srov. KUŘÍKOVÁ, Veronika: *Nová Paka: pohnutý osud Paulánského kláštera*. 1. vyd. Nová Paka: Veronika Kuříková, 2002. s. 17,18.)

⁸⁰ Srov. PROSTŘEDNÍK Jan, ŠIMŮNEK Tomáš a kol.: *Novopacko. Hrad Kumburk*. Nová Paka: Město Nová Paka, 2010. s. 5,6.

⁸¹ Srov. KASÍK, Stanislav. Nová Paka: oficiální web města [online]. 21. 1. 2005, 21.1.2005 [cit. 2010-07-03]. O znaku města Nová Paka. Dostupné z

WWW:<http://www.munovapaka.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10512&id=65971&p1=13657>.

⁸² Srov. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl II.* 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1927. s. 383.

⁸³ Pozn. Roku 1436 byla na Jihlavském sněmu vyhlášena tzv. Basilejská kompaktáta, dohoda, která legalizovala v Českých zemích dvojí víru – katolickou a kališnickou (= protestantskou).

⁸⁴ Srov. *Novopacko: východní brána geoparku český ráj: turistický informační průvodce*. Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka, 2008. s. 13.

Nová Paka v 17. století patřila Rudolfovi Teuffenbachovi z Tiefenbachu a Masswegu a právě ten se rozhodl postavit⁸⁵ nad městem klášter. Výběr místa nebyl náhodný. Historie klášterního chrámu začíná podle novopackého kaplana Bílka za vlády Boleslava II., zatímco pozdější zápisy Balbína hovoří až o 13. století.⁸⁶ Podle pověsti našel novopacký horník v dolech ve Stupné obraz Rodičky boží. Horník byl zbožný člověk a vystavěl tedy pro obraz na místě, kde dnes stojí klášterní kostel, dřevěnou kapličku.⁸⁷ Roku 1414 za Hynka Krušiny z Lichtenburka byla kaple přestavěna na kostel Panny Marie, ke kterému byl ustanoven kaplan. Kostelík byl za husitských válek zruščen a obnoven až v 16. století Jaroslavem Trčkem z Lípy.⁸⁸ Původní obraz Panny Marie se však v průběhu husitských válek poničil a tak byl nahrazen novou soškou vyrobenou v gotickém stylu.⁸⁹ Záměr Rudolfa z Tiefenbachu postavit na místě kapličky klášter uskutečnila dle závěti jeho manželka Eva Alžběta

⁸⁵ Pozn. Důvodem, proč se rozhodl Rudolf Tieffenbach vystavět paulánský klášter, byla třicetiletá válka, za které nechal rozbombardovat paulánský klášter v dolním Rakousku, protože se v něm skrývalo francouzské vojsko. (Srov. KUŘÍKOVÁ, Veronika: *Nová Paka: pohnutý osud Paulánského kláštera*. 1. vyd. Nová Paka: Veronika Kuříková, 2002. s. 18.)

⁸⁶ Srov. KUŘÍKOVÁ, Veronika. *Nová Paka: pohnutý osud Paulánského kláštera*. 1. vyd. Nová Paka: Veronika Kuříková, 2002. s. 25.

⁸⁷ Srov. STEJSKAL, Jan: *Novopacko. Portrét paměti a srdce*. 1. vyd. Nová Paka, Harrachov: J. Stejskal, 2009. s.17, 18.

⁸⁸ Srov. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl II.* 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1927. s. 787.

⁸⁹ Pozn. K otázce bylo-li zázračné vyobrazení Panny Marie soškou či obrazem, se v knize Nová Paka, Pohnutý osud paulánského kláštera vyjadřuje Veronika Kuříková. Podle ní jsou tři různá vysvětlení:

1. Horník našel v dolech trojrozměrný obraz, který mohl být zasazen do rámu, který se rozbil a i obraz mohl být poničen tak, že ho musel řezbář znovu vyřezat. Z celého obrazu však vyřezal jen to důležité – mariánskou sošku. V 15. století byla soška opět ve špatném stavu, a tak byla vytvořena nová v gotickém stylu.
2. Horník v dolech našel sošku, ale protože se jednalo o vyobrazení Panny Marie, mluvilo se o obraze. Soška byla později poničena, a tak musela být řezbářem vyřezána znovu. Po skončení husitských válek byla soška opět zničena a opět musela být vyrobena soška nová.
3. Je možné, že jedinou existující soškou v celé historii kostela je soška z 15. století a pověst o ní si vymyslel kaplan Bílek, aby zvýšil prestiž poutního místa.

hraběnka ze Šternberka. Již v roce 1701 byl klášter dostavěn, vysvěcen a obydlen mnichy řádu Františka z Pauly, kteří napomohli obnově a rozvoji městečka po třicetileté válce. Pro svou obživu mniši dostali od donátora⁹⁰ stavby klášterního chrámu chotečský statek. Do kostelíka putovalo mnoho poutníků, a když jeho kapacita přestala postačovat, bylo rozhodnuto o stavbě velkého klášterního chrámu. Byla uspořádaná sbírka a vystavěn poutní chrám Nanebevzetí Panny Marie⁹¹, který byl dostavěn a podruhé vysvěcen roku 1732. Stavitelem monumentálního barokního chrámu byl podle nejstarších zpráv o stavbě kostela jezuita Jakub Blažejovský⁹², architekt znám není. Soška Panny Marie byla přenesena na hlavní oltář jako patronka chrámu. Roku 1735 bylo ke kostelu přistavěno ještě růžencové schodiště. Další sbírka byla uspořádána na výzdobu klášterního kostela. Zatímco vnější výzdoba kostela je prostá, interiér je skvostně vyzdoben. Obrovskou chrámovou loď spojenou s kněžištěm zdobí varhany, barokní kruchta s nebeskou andělskou kapelou, osm oltářů, z nichž je na hlavním umístěna vzácná mariánská soška z 15. – 16. století, ale nacházejí se zde i obrazy a díla slavných umělců. Ploché stěny klenby vyzdobil freskami Josef Kramolín, prestižní místo v přední části kostela patří obrazům od Petra Brandla. Na výdobě chrámu se podíleli též Jan Zelený či Josef Furich a novopacký umělecký rod Suchardů. Výzdoba kostela se ocitla v ohrožení při požáru v roce 1858, kdy shořela střecha kláštera, střecha kostela i zvony. Mohutná klenba klášterního chrámu vydržela a zachránila tak vnitřek kostela. Osvícenství 18. století je v Českých zemích spjato s vládou Marie Terezie a jejího syna Josefa II., který zavedl mnoho reforem. Jednou z nich bylo zrušení neužitečných klášterů. Tomuto zrušení⁹³ roku 1785 neušel ani novopacký klášter. Kostel i klášter měly být rozprodány v dražbě. Novopacští občané se proti tomuto kroku vzbouřili, mimo jiné i proto, že tradice

⁹⁰ Pozn. Osoba, která stavbu financovala.

⁹¹ Viz obrázek č. 7.

⁹² Pozn. Podle Veroniky Kuříkové (Nová Paka: pohnutý osud Paulánského kláštera) *je* jezuita Jakub Blažejovský pouze jakousi fiktivní postavou.

⁹³ Pozn. Právě zrušení paulánského kláštera v důsledku sekularizačních reforem Josefa II. je počátkem duchovního úpadku obyvatel Nové Paky.

mariánských poutí přinášela městu a jejím obyvatelům nemalé příjmy. Nakonec bylo rozhodnuto, že klášterní chrám bude zachován církevním účelům. Chrám a severní křídlo kláštera, které sloužilo nadále k ubytování církevních hodnostářů, bylo svěčeno dohledu knížete z Trauttmansdorffu a zbytek rozprodán. V odprodané části vznikla během let nemocnice.⁹⁴

Klášterní chrám Nanebevzetí Panny Marie tvoří nejen důležitou část historie Nové Paky, ale je i významnou architektonickou památkou, na níž se podílely slavné osobnosti města.

Přední místo ve výčtu významných novopackých rodáků patří rodu Suchardů. Jako první se na konci 18. století začal umění věnovat díky klášternímu hnutí Jan Sucharda. Následovali ho oba jeho synové. Jan se věnoval sochařství, zatímco Antonín⁹⁵ vyráběl loutky. Mezi další známé členy rodiny patřil například autor pomníku Palackého, stojícího v Praze, Stanislav Sucharda nebo sochař Vojtěch Sucharda, který vyřezal sošky dvanácti apoštolů pro pražský orloj.⁹⁶ Mimo Suchardovu sochařskou dílnu byly v Nové Pace ještě další dvě dílny malířské, Kretschmerova a Mühlova. V těchto dílnách se vyučil například Bohumil Číla či Jan Opolský, ale i další novopačtí malíři. Nová Paka není domovem jen malířům a sochařům, narodil se zde také spisovatel Josef Karel Šlejhar, hudební skladatel František Matěj Hilmar, akademický sochař Bohumil Kavka či spisovatel a historik Antonín Kotík a mnoho dalších. O zajímavých a známých osobnostech malého města v Podkrkonoší bylo napsáno několik publikací. Většina z nich je zájemcům k dispozici v městské knihovně^{97 98}.

⁹⁴ Srov. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl II.* 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1927. s. 787- 790.

⁹⁵ Pozn. Právě Antonín Sucharda mladší uspořádal v Nové Pace první přednášku o spiritismu.

⁹⁶ Srov. *Novopacko: východní brána geoparku Český ráj: turistický informační průvodce*. Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka, 2008. s. 17-23.

⁹⁷ Pozn. Městská knihovna v Nové Pace se nachází nad Suchardovým domem, který dnes slouží jako muzeum. Knihovna sídlí v novostavbě, o kterou se dělí s Klenotnicí, v níž je mimo jiné k vidění i expozice spiritismu.

Mezi památky města patří kromě klášterního chrámu Nanebevzetí Panny Marie i kaple Sedmibolestné Panny Marie, kterou si v letech 1700 - 1709 nechalo vystavět několik novopackých občanů na opačné straně od chrámu. Kaple stojící u hřbitova je dvoupodlažní a sloužila zároveň i jako hrobka⁹⁹. V průčelí východní strany náměstí stojí farní chrám svatého Mikuláše. Další památkou je novorenesanční Suchardův dům¹⁰⁰ s omítkou zdobenou sgrafity.¹⁰¹ Místní raritou je dřevěný řeckokatolický kostelík, který dal na Husův kopec přivést z Opavy u Užhorodu v roce 1930 továrník Otto Kretschmer.¹⁰²

O to, aby se městu vyhnuly pohromy, se starají jeho kamenní strážci. Před morem má Novou Paku chránit morový sloup¹⁰³, na jehož hlavici je umístěna pozlacená soška Panny Marie. Okolo sloupu je kamenná balustráda se sochami světců. Uprostřed kašny, v níž podle pověsti byla bláznivá voda, stojí socha sv. Floriána, který původně lil vodu¹⁰⁴ na hořící klášter, aby ho

⁹⁸ Srov. BAŘINA, Miloslav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 14.5.2004, 19.5.2004 [cit. 2010-07-03]. Osobnosti Nové Paky. Dostupné z WWW:

http://www.munovapaka.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=10512&id_ktg=14008&p1=22647.

⁹⁹ Pozn. Říká se, že kvůli nedostatečné zdravotní péči v 18. století, byl občas omylem pohřben i člověk, který upadl do komatu, ale nebyl zcela mrtev. Důkazem, že k něčemu takovému došlo i v novopacké kapli, svědčí rýhy od nehtů na vnitřní straně jedné z rakví, které byly nalezeny v roce 1867, kdy byla při opravě kaple hrobka otevřena.

¹⁰⁰ Pozn. Podle turistického informačního průvodce *Novopacko: východní brána geoparku Český ráj* byl Suchardův dům dostavěn v roce 1896 kvůli svatbě Anny Suchardové s Cyrilem Boudou.

¹⁰¹ Srov. *Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl III.* 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1928. s. 344, 345.

¹⁰² Srov. BAŘINA, Miloslav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 10.5.2004, 21.5.2004 [cit. 2010-07-03]. Staletími: Z minulosti Nové Paky. Dostupné z WWW:<http://www.munovapaka.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10512&id=37408&p1=13457>.

¹⁰³ Pozn. Též nazýván sloupem mariánským.

¹⁰⁴ Pozn. Na původní dřevěné kašně měla socha sv. Florianova v ruce nádobu, ze které lila vodu na hořící klášter, když byla postavena nová kašna kamenná, sochař Sucharda sv. Florianovi nádobu i s hořícím klášterem z rukou odsekal. (Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 -1929), kn. č. 127, inv. č. 285.)

uchránil před požárem. Na náměstí byl také postaven pomník Mistra Jana Husa¹⁰⁵; byl to první Husův pomník v Čechách, který stál na náměstí.¹⁰⁶ Před budovu základní školy byl umístěn ještě pomník učitele národa Jana Ámose Komenského. Po náměstí je rozmístěno ještě několik dalších soch a plastik.¹⁰⁷

Novopacké dějiny 19. století už nejsou dějinami hradu Kumburk ani dějinami klášterního chrámu, ale města, ve kterém začíná modernizace.

Roku 1812 se začala stavět silnice z Nové Paky do Jičína, na kterou se okamžitě po její dostavbě v roce 1816 přesunul veškerý dopravní ruch ze Slezské stezky. Dva roky po zahájení stavby silnice následovala výstavba nového vodovodu, který přiváděl vodu do kašny na náměstí. Požár roku 1827, při kterém shořela severní část náměstí, farní kostel, škola a stejně jako při požáru roku 1666 byla zničena radnice¹⁰⁸, rozvoj města zabrzdil. Drahota, nedostatek financí, hlad, nemoci a vysoká úmrtnost zastavily rozvoj průmyslu a obchodu. V polovině 19. století město zasáhla cholera.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Pozn. Aby se nad „kacře“ nemusela dívat Panna Marie, byla podle pověsti její socha na Morovém sloupě otočena. Sochu na packém náměstí nechal postavit spolek Hus, podnítila ho k tomu *touha pokrokových lidí, aby ve městě byl postaven důstojný pomník největšímu reformátoru středověku a velikému mučedníku pro právo, pravdu a pokrok*. (Cit. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 -1929), kn. č. 127, inv. č. 285.)

¹⁰⁶ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 -1929), kn. č. 127, inv. č. 285.

¹⁰⁷ Srov. BAŘINA, Miloslav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 14.5.2004, 19.5.2004 [cit. 2010-07-03]. Staletími: Sochy na náměstí. Dostupné z WWW:<http://www.munovapaka.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10512&id=43747&p1=13457>.

¹⁰⁸ Pozn. Nejstarší dochované archiválie o Nové Pace pocházejí až ze 17. století, veškeré starší dokumenty shořely v roce 1866 spolu s radnicí. (Srov. ČESÁKOVÁ, Markéta: *K počátkům města Nové Paky: s malým exkursem do procesu osídlování Novopacka*. In: Střípky z Novopacké historie. Publikace k 650. výročí města Nová Paka. Nová Paka: Město Nová Paka, 2007. s. 33.)

¹⁰⁹ Srov. BENEŠ, Zdeněk: *Malý maloměstský život? Nová Paka v 19.století*. In: Střípky z Novopacké historie. Publikace k 650. výročí města Nová Paka. Nová Paka: Město Nová Paka, 2007. s. 38-46.

V druhé polovině 19. století už rozvoji města nic nebránilo. První novopacký podnikatel Karel Záhorský tu založil továrnu na cikorku, která byla později přeměněna na tkalcovnu. Následovala továrna na kukuřičný škrob a přádelna. Díky novým pracovním místům došlo i k nárůstu počtu obyvatel města. Další pracovní příležitostí byla stavba železniční trati¹¹⁰ Liberec – Pardubice, která vedla přes Horka u Staré Paky. Výstavbě nádraží v Nové Pace dala podnět stavba železniční trati spojující Chlumeck nad Cidlinou a Poříčí u Trutnova. Vlak, výdobytek moderní doby, znamenal nejen zrychlení cestování osob, ale i zboží a informací. S modernizací a industrializací přišel i rozvoj kultury. Byly založeny nejrůznější spolky, měšťanská beseda a ochotnické divadlo. Město „packých bláznů“¹¹¹ se v době národního obrození stalo střediskem národního hnutí v Podkrkonoší. Do konce 19. století prošla Nová Paka velkou proměnou.¹¹² Ve městě se tyčily nové budovy: berní úřad, okresní soud a četnická stanice, okresní úřad, občanská záložna, pojišťovna a nechyběly ani školy, sirotčinec a okresní veřejná nemocnice, která byla zřízena v budově bývalého kláštera. Přelom století v Nové Pace je spojen také s výstavbou nových čtvrtí.¹¹³

Roku 1904 se do nové Paky přistěhoval spiritista Karel Sezemský a začíná nová „tajemná kapitola“ historie města.

¹¹⁰ Pozn. Provoz trati byl zahájen v roce 1871.

¹¹¹ Pozn. Podle pověsti je voda v kašně na náměstí, která byla dříve pro obyvatele města Nové Paky zdrojem pitné vody, „bláznivá“. Proto se ti, kteří ji pili, nazývali „packými bláznů“. Jiná varianta praví, že přízvisko „pačtí blázni“ dostali obyvatelé města, když šli hasit zapadající slunce, protože si mysleli, že hoří. V knize Novopacko – východní brána geoparku Český ráj se autoři zmiňují o tom, že „packými bláznů“ začali Pačáky nazývat obyvatelé okolních vesnic, když se v Nové Pace začalo v době národního obrození hrát divadlo.

¹¹² Pozn. Prosperita a rozvoj města měly i své negativní stránky. Díky místním barvírnám, kterým bylo povoleno do potoka Rokytka vypouštět odpadní vody, měla Rokytka pokaždé jinou barvu, což pozdější kronikář města hodnotil z hlediska zdravotního jako jev ne příliš chválehodný. (Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 -1929), kn. č. 127, inv. č. 285.)

¹¹³ Pozn. BENEŠ, Zdeněk: *Malý maloměstský život? Nová Paka v 19. století*. In: Střípky z Novopacké historie. Publikace k 650. výročí města Nová Paka. Nová Paka: Město Nová Paka, 2007. s. 38-46.

3. SPIRITISMUS NA NOVOPACKU

- *Byl to velký pokrok, před tím neměli jsme zde nic, než kostel. Se spiritismem přišly nové názory, lidé mohli srovnávat a jejich rozum začal pracovat.*

(NEZNÁMÝ ROLNÍK)

3.1. CESTA ANEB PUTOVÁNÍ SPIRITISMU DO ČECH A DÁLE NA NOVOPACKO

Obecně je přijímán názor, že se novodobý spiritismus dostal do Čech v roce 1880, přes Anglii, Francii a Německo. A to díky česko-německému podnikateli Ignáci Etrichovi¹¹⁴ z Hořejšího Starého Města¹¹⁵ u Trutnova, který spiritistické učení z Německa přivezl^{116, 117}. Druhým způsobem, jak se spiritistické učení dostalo k českému lidu, bylo pomocí spiritistické literatury.¹¹⁸

¹¹⁴ Pozn. Ignác Erich (1839-1927), syn továrníka Josefa Etricha. Vystudoval reálku v Trutnově a roku 1859 odešel na zkušenou do Anglie. Ignác vlastnil spolu s bratrem Janem textilní továrny v severních Čechách, které jim přenechal otec - firma Josefa Etrich a synové. Ignác byl technicky nadaný a začal s konstrukcí vlastních strojů. Roku 1900 se bratři rozešli a začali podnikat samostatně. Ignác Etrich byl také příznivcem spiritismu.

¹¹⁵ Pozn. Tehdy Oberaltstadt.

¹¹⁶ Pozn. Se spiritismem se Ignác setkal pravděpodobně již dříve, a to na svých studiích v Anglii. Jaromír Kozák uvádí ještě jinou teorii, která vysvětluje, jak se Ignác Erich mohl ke spiritismu dostat: *Ačkoliv byla Erichova rodina považována za německou, továrník Erich se živě stýkal pouze s českými spiritisty. Je totiž možné, že její (rodinné) kořeny jsou nejen české, ale dokonce adamistické.* (Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 149.) Kozák nenachází Erichovu inspiraci k pokusům s vyvoláváním duchů v Anglii, ale v adamistických rodinných kořenech Etrichů.

¹¹⁷ Srov. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]*. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. s. 178.

¹¹⁸ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 4.

Jaromír Kozák však ve Velké knize spiritismu upozorňuje na řadu indicií¹¹⁹, které poukazují na existenci moderního spiritismu v Čechách již před rokem 1880.¹²⁰ *Ačkoli přinejmenším v rámci celé Evropy jsou nejstarší kořeny spiritismu s největší pravděpodobností právě v Čechách a sahají až do pravěku, za počátek moderního spiritistického hnutí u nás označuje teprve okamžik, kdy jsme se zapojili do celosvětového spiritistického hnutí tím, že se činnost našich spiritistů stává veřejnou.*¹²¹

„Duchaření“ do Čech podle slov Jaromíra Kozáka nepřišlo z Ameriky na konci 19. století, ale je adamistickým¹²² odkazem.¹²³ Na fakt, že spiritismus ve své novodobé podobě byl v Čechách znám již před rokem 1880, upozornil i Antal Stašek v 1. dílu trilogie Blouznivci našich hor a to hned úvodní větou:

¹¹⁹ Pozn. Jedním z velmi silných dokladů je překvapující statistika, která říká, že roku 1889 bylo v Čechách již 60 000 spiritistů. Tolik lidí se nemohlo zajímat o spiritismus - a natož jej vykonávat - během devíti let, když v této době bylo k dispozici naprosté minimum literatury a dosud nevycházel ani žádný časopis... (Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 80.) Kozák dále zmiňuje několik svědectví, kterými dokládá existenci spiritistických kroužků v Čechách před rokem 1880. Na straně 124 se dokonce zmiňuje o dochovaných zprávách o blouznivcích pocházejících z období 1780-1880: *Jsou to hlavně pokyny, jak proti nim postupovat. V menšině jsou zastoupeny i výsledky.* (Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent. 2003. s. 124.) Informace o soudních procesech s blouznivci se nacházejí i v archivu v Jičíně, ve fondu okresního úřadu v kartonu. 32 a 33, pod názvem: *Náboženští blouznivci, práce o nedělích*. Je však velmi nepravděpodobné, že by se jednalo o blouznivce spiritistické. Dle Šimákovy edice Listář k dějinám náboženských blouznivců českých byli v minulosti jako blouznivci označováni různí sektáři (11. století – adamité) i příslušníci dnes uznávaných církví (18. století – evangelíci).

¹²⁰ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 16.

¹²¹ Cit. Tamtéž s. 144.

¹²² Pozn. Adamité se v Evropě vyskytovali již ve 4. století. Přívrženci sekty *neuznávali žádnou formu učení, žádnou objektivní pravdu, žádnou vládu a vším jim byl jen duch. ... Náplní jejich obřadů bylo hromadné vyvolávání duchů.* (Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 74.)

¹²³ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 155.

*Duchařství se šířilo na krkonošských horách na počátku let osmdesátých předešlého století.*¹²⁴ Důvodem, proč i sami spiritisté jakoukoliv hlubší minulost novodobého českého spiritismu tajili, byl podle Jaromíra Kozáka strach z perzekucí ze strany církve a jí ovládaných úřadů.¹²⁵ Sám Jaromír Kozák však uvádí, že pro tuto teorii nejsou jasné důkazy.

Podle knihy Miroslava Plecháče se novodobý spiritismus šířil po českém území dvěma způsoby.

Ze severovýchodních Čech se spiritismus šířil praktickými seancemi.¹²⁶ První spiritistické sezení v Krkonoších se uskutečnilo 2. února 1880 v Hořením Novém Městě u Trutnova z iniciativy Ignáce Etricha. Jako médium se zde zúčastnila Lotti Wihanová, dcera profesora Wihana z Trutnova.¹²⁷

Ve Velké knize spiritismu Przemyslaw Grzybowski uvádí, že do Čech bylo pozváno americké médium Henry Sladea¹²⁸, které naučilo vyvolávání český lid a právě pod jeho vedením se také uskutečnily první české seance¹²⁹. K prvním českým seancím se vyjadřuje i Jaromír Kozák: *Ještě před továrníkem Erichem začal obdobné pokusy pořádat v roce 1878 J. E. Schmidt se slavným americkým médiem Henry Sladem v Anníně na Šumavě.*¹³⁰ Jako důkaz pro to Kozák uvádí článek Rafaela Jareckého Henry Slade a spiritismus v Čechách,

¹²⁴ Cit. STAŠEK, Antal: *Blouznivci našich hor*. 1.vyd. Díl 1. Praha: Dílo, 1947. s. 5.

¹²⁵ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 16, 145.

¹²⁶ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy.

PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 5.

¹²⁷ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 10.

¹²⁸ Pozn. Henry Slade, syn Američana a Francouzky, narozený v Severní Americe. Henry měl již od dětství mediijní schopnosti. Svůj dar přímého psaní rozvíjel při seancích v Austrálii a Evropě, podstupoval vědecká bádání, v Anglii byl dokonce uvězněn za čarodějnictví. Když Henry Slade ochrnl na prvou část těla a byl tak omezen v pohybu, jeho handicap přesvědčil mnohé o tom, že jeho schopnosti nejsou podvodem.

¹²⁹ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek Mýstek: Alpress, 2005. s. 197.

¹³⁰ Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 149.

otištěný ve 3. ročníku 2. čísla časopisu Proč žijeme?¹³¹ Podle Karla Sezemského byl Henry Slade hostem i Ignáce Ericha, z čehož Kozák usuzuje, že právě tehdy byly objeveny mediální schopnosti Lotti Wihanové.¹³²

Továrník Ignác Etrich v letech 1881-1887 pořádal každý týden spiritistické seance pro své dělníky. Na tyto seance docházeli i tkalci z Krkonoš. Ti postupně začali vytvářet spiritistické kroužky, ze kterých pocházejí první česká média¹³³.

V roce 1898 byl založen¹³⁴ v Trutnově první spiritistický spolek Harmonische Gesellschaft, který si po válce vystavěl ve Svobodě nad Úpou spiritistický dům Glockenheim a začal vydávat spiritistický časopis Die Glocke.¹³⁵ Trutnovsko se stalo centrem německých spiritistů.

Kromě praktických seancí se spiritistické učení po Čechách šířilo také prostřednictvím literatury. V Českých Budějovicích začal vydávat finanční komisař František Pavlíček překlady spiritistické literatury, především díla¹³⁶ Allana Kardeka,¹³⁷ které se prostřednictvím železničních dělníků z jižních Čech dále šířily.¹³⁸ Podle článku Karla Sezemského, otištěného v Poslu záhrobním byl právě František Pavlíček úplně prvním, kdo v Čechách začal vydávat spiritistickou literaturu a zakládat spiritistické kroužky.¹³⁹ V roce

¹³¹ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s.149.

¹³² Srov. Tamtéž s. 150.

¹³³ Pozn. Z těchto sezení vzešlo i nejznámější české médium Marie Votočková z Jestřabí u Jilemnice, služka Ignáce Ericha. Jako nejstarší česká média uvádí dále Karel Sezemský v Půlstoletém památníku ve spiritismu sestru Pochopovou ze Žalého a sestru Erlebachovou z Benecka.

¹³⁴ Pozn. Jeho zakladatelem byl jasnovidce, léčitel a médium Karel Vorel.

¹³⁵ Srov. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]*. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. 717 s. s. 178.

¹³⁶ Pozn. Kniha duchů, Kniha médií, Výklady Evangelíí, Genesis,...

¹³⁷ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931 s. 5.

¹³⁸ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 4.

¹³⁹ Srov. Tamtéž s. 148.

1885 vyšla kniha O spiritismu profesora Jana Kaprase.¹⁴⁰ A poté začaly v Praze vycházet první svazky Spiritistické knihovny Františka Školy, jejímž pokračovatelem byl Karel Sezemský, nakladatel edice Spirit, který se roku 1904 přistěhoval do Nové Paky.¹⁴¹

Dále se spiritismus literaturou, seancemi i díky spiritistům samotným rozšířil na Jilemnicko, Semilsko, Královéhradecko a do Podkrkonoší, kde způsobil „náboženskou reformu“.¹⁴²

¹⁴⁰ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 16.

¹⁴¹ Srov. Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. s. 178.

¹⁴² Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 6.

3.2. NOVÁ PAKA – PODHOUBÍ PRO SPIRITISMUS

Jedním z hlavních center spiritistického učení v Čechách se stala oblast Podkrkonoší. Za její součást je považováno i město Nová Paka, které bylo déle než čtvrt století domovem vůdce českého spiritistického hnutí Karla Sezemského a místem, odkud bylo řízeno Bratrské sdružení československých spiritistů (B.S.Č.S.)

Žádné záznamy o nadpřirozených jevech, které se v historii Nové Paky staly a které by zde poskytly vhodné prostředí pro spiritistickou duchovní praxi, se buď nedochovaly a nebo nikdy neexistovaly. O ničem takovém se nezmiňuje literatura týkající se historie města, ani dobová literatura o spiritismu v Podkrkonoší.

Kronika Nové Paky začíná až rokem 1923, v její úvodní části stručně mapující události od založení města se čtenář také neshledá s žádnými paranormálními jevy. Ani v paměti lidí a ústní tradici se dodnes nedochovalo nic, kromě vyprávění o kumburské Bílé paní. Několik pověstí, které pojednávají o tajemných jevech poblíž Nové Paky, popisuje Roman Jirsa v publikaci *Vůz hrůzy, smrti: strašidelné pověsti Českého ráje, Podkrkonoší a Krkonoš*. Najdeme zde pověst o ohnivých neboli žhavých mužích, kteří se zjevovali u Staré Paky, stejně tak jako černý pes strašící s hromadou dříví. A vyprávění o divokém lovcí. Žádná z výše zmíněných pověstí není spojena přímo s Novou Pakou. Zdá se, že veškeré „tajemno“, které město obestírá, je spojeno pouze s jeho spiritistickou minulostí.

Pokud se zamyslíme nad teorií Jaromíra Kozáka, která říká, že novodobý spiritismus do Čech nepřišel z Ameriky v roce 1880, ale byl sem zavlečen již mnohem dříve adamity, pak lze důvod hlubokého zakořenění a rozšíření moderního spiritismu právě v Podkrkonoší skutečně spatřovat v tom, že tu měl na co navázat. Tradice spiritistických seancí byla podle Jaromíra Kozáka udržovaná továrníckými rodinami s adamistickými kořeny – v Podkrkonoší to byl hlavně rod továrníka Etricha a továrníka Knotka

z Jičína.¹⁴³ V Půlstoletém památníku ve spiritismu Karel Sezemský popisuje, jakým způsobem se spiritistické učení šířilo mezi lidmi: *Poznaná věda se šíří mezi známými, kolem mezi sousedy a tak se pomalu tvoří malá skupinka, během času roste, přijdou zvědavci, chtějí nemnoze vědět co to ti „duchaři“ dělají, jak „citýrují“ ty ducha a ku podivu, že zvědavosti již mnozí stali se věrnými stoupenci, neboť našli co hledali, své přesvědčení, své sebepoznání a nakonec svůj nový lepší život.*¹⁴⁴ Takto se mohl spiritismus rozšířit i do Nové Paky ještě před tím, než do Čech dorazila vlna novodobého spiritismu z Ameriky.

Druhou možností je, že novodobý spiritismus do Čech přišel skutečně až v roce 1880. Důvody jeho rozšíření a udržení v oblastech Podkrkonoší jsou spatřovány ve vnějších životních podmínkách.

- *Dlouhá jednotvárná práce dávala dosti času k přemýšlení a hloubání, a naděje byly ne radosti pozemské, nýbrž blaho v daleké budoucnosti. A tak nám tu zevní podmínky vytvořili často ne muže činu, ale „blouznivce našich hor.“*¹⁴⁵
- Jako další z příčin byly podle Miroslava Plecháče ve vědeckých knihách uváděny dlouhé zimy, ponechávající dost času ke čtení.¹⁴⁶
- Chalupy na horách stály poměrně daleko od sebe i od kostela. Lid podkrkonošský byl v důsledku toho duchovně zanedbáván.¹⁴⁷ Spiritistické učení bylo pro horský terén výhodnější. Učilo, že lidé ke komunikaci s Bohem nepotřebují vzdálený kostel ani kněze, pobožnosti se mohly odbývat přímo u nich ve světnicích.

¹⁴³ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 155.

¹⁴⁴ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 64.

¹⁴⁵ Cit. BENČ, Bohuslav: *Novopacko*. 1. vyd. Praha-Litomyšl: Paseka, 2005. obal.

¹⁴⁶ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 52.

¹⁴⁷ Srov. BŘEZINA, Ivan: *Podkrkonošský spiritismus jako kulturní fenomén a jeho masmediální sebeobraz*. [Diplomová práce]. Praha 2002. s. 29, 30.

- Čtvrtý důvod je spojován s chudobou Podkrkonošského lidu, jemuž spiritismus poskytoval útěchu.

Výše uvedené důvody však neuváděli sami přívrženci hnutí, ti uváděli, že je něco přesvědčilo, literatura či nějaký článek nebo seance. Vyplývá to z rozhovorů, které vedl Miroslav Plecháč s podkrkonošskými spiritisty a uvedl je ve své knize *Spiritismus v Podkrkonoší*. Mladší lidé se do spiritistického ovzduší již narodili.

V podstatě to samé v rozhovoru s Jaromírem Kozákem uvedla i mediální kreslířka paní Olga Šolcová: *Starosti a těžký život člověka od spiritismu spíše odváděli. Skutečný spiritista musel být vyrovnaný a vnitřně šťastný člověk.*¹⁴⁸

To, jakým způsobem slučoval spiritismus víru ve spravedlnost, v Boha a jeho zasahování do hmotného světa, bylo pro danou dobu mnohem přijatelnější než koncepce církve římskokatolické. Spiritismus se řídí mottem: „každému po zásluze“. V tom spiritisté viděli spravedlnost a naději. Vírou v reinkarnaci odbourával strach ze smrti a v dobách válečných útrap poskytoval útěchu.¹⁴⁹

Výše uvedené důvody zakořenění spiritismu v oblasti Podkrkonoší, jako byla jednotvárná práce, dlouhé zimy a chudoba, měly bezesporu vliv i na zakotvení spiritismu v Nové Pace, i když životní podmínky ve městě byly o něco lepší než ve vesnicích blíže Krkonoš. Kostel ve městě sice fyzicky nechyběl, ale po zrušení paulánského kláštera z nařízení Josefa II. zde nebylo tolik církevních představitelů, aby mohli poskytovat dostatečnou duchovní péči všem obyvatelům města.

Hlavní příčinou rozšíření spiritistické nauky v Nové Pace a jejím okolí, více než kde jinde, byla bezesporu přítomnost a působení Karla Sezemského, který ve městě vydával spiritistickou literaturu, časopis *Posel záhrobní*. Odtud řídil B. S. Č. S. a organizoval jejich kulturní život.

¹⁴⁸ Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 635.

¹⁴⁹ Srov. Muzeum Nová Paka, *Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 55.

3.3. KAREL SEZEMSKÝ

- *Církev a dogmata jsou klesnutím ducha do forem.*

(KAREL SEZEMSKÝ)

3.3.1. Rodinné zázemí Karla Sezemského, a jeho příklon ke spiritismu

Vzhledem k tomu, že okolo života Karla Sezemského panuje mnoho nejasností, je následující text založen především na porovnávání informací z dosud vydaných publikací a archivních pramenů.

Karel Sezemský¹⁵⁰ se narodil 27. 10. 1860 v Mariazellu ve Štýrsku.¹⁵¹ V domě čp. 53.¹⁵² Podle Jaromíra Kozáka se tak stalo ve čtyři hodiny ráno¹⁵³.¹⁵⁴ Oba jeho rodiče pocházeli z Čech. Karel Sezemský byl synem Antonína Sezemského, mistra krejčovského a Anny rozené Elederové.¹⁵⁵ Byl nejmladším ze čtyř sourozenců. Pocházel z chudých poměrů a neměl žádné vyšší vzdělání, ve Vídni se vyučil pouzdrařem a rukavičkářem.¹⁵⁶ Odlišnou informaci uvádí Miroslav Plecháč; podle něj měl Karel Sezemský obchodní

¹⁵⁰ Viz obrázek č. 8.

¹⁵¹ Pozn. Ověřená informace.

¹⁵² Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římsko-katolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

¹⁵³ Pozn. Stejný údaj uvádí také brožura *Spiritismus v Podkrkonoší*. Tuto informaci nepovažuji za podloženou. V polovině 19. století, kdy se ještě rodilo doma za asistence porodní báby, nepředpokládám, že by se zapisoval čas narození. Tato informace se neuvádí ani v rodných listech ani v dnešní době.

¹⁵⁴ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 655.

¹⁵⁵ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římsko-katolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

¹⁵⁶ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s.11.

vzdělání. Po smrti otce a sestry se s matkou katoličkou přestěhoval zpět do Čech, do Veselí nad Lužnicí.¹⁵⁷

Karel Sezemský brzy odešel do Prahy. Co ho k tomu vedlo, se neví. Podle Jaromíra Kozáka v Praze pracoval nejprve ve velkoobchodě v Karlíně jako obchodní příručí a později ve zlatnictví a hodinářství.¹⁵⁸ Ve výpisu oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě je uvedeno, že Karel Sezemský v roce 1990 pracoval jako rukavičkářský dělník.¹⁵⁹ O jeho dalších stycích s rodinou se také bohužel nic neví. Miroslav Plecháč: *Se spiritismem se seznámil v Praze, když se jako obchodní příručí nastěhoval k dělníku, který byl pro tuberkulosu propuštěn z práce v továrně a bídě živořil.*¹⁶⁰ Podle brožury Spiritismus v Podkrkonoší se tak stalo v roce 1885 a onen bytný byl povoláním zámečnický.¹⁶¹ Jiný údaj uvádí Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin, podle níž se muž jmenoval Alois Ševčík a byl holičem z Břevnova u Prahy.¹⁶² Přestože podle Miroslava Plecháče žil onen nemocný dělník v bídě, nezoufal si, čemuž Karel Sezemský nerozuměl. Později se dozvěděl, že dělník věří v nesmrtelnost lidské duše, a proto nemá strach ze smrti. Karel Sezemský hodně četl a spiritismus ho zaujal¹⁶³. Podle Miroslava Plecháče se rozhodl, že spiritismu neuvěří, dokud se na vlastní kůži o existenci duchovního světa nepřesvědčí. *Říká, že se moderní skeptický člověk se nemůže ani jinak obrátit, než makavými*

¹⁵⁷ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 12,13.

¹⁵⁸ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 655.

¹⁵⁹ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

¹⁶⁰ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931.s.13.

¹⁶¹ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 11.

¹⁶² Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 648.

¹⁶³ Pozn. Možné je také to, že ho spiritismus zaujal kvůli traumatickému zážitku z dětství, kdy mu zemřel otec a sestra.

důkazy.¹⁶⁴ Karel Sezemský žádal o přijetí do spiritistického kroužku Na Poříčí, byl však odmítnut.¹⁶⁵ Začal tedy se svým vlastním studiem spiritismu.¹⁶⁶ O něco později začal přispívat do tehdejších spiritistických časopisů, jako byla Hvězda záhrobní a později vycházející Život. Informaci o tom, jak se ke spiritismu dostal a co ho přesvědčilo o jeho pravdivosti, se Miroslav Plecháč dozvěděl přímo od Karla Sezemského.^{167, 168} Jaromír Kozák se domnívá, že Karla Sezemského o pravdivosti spiritistického učení přesvědčila seance v Trutnově, kde se zjevila jeho babička.¹⁶⁹

16. 11. 1890 se v kostele sv. Františka na Starém Městě v Praze Karel oženil s médiem Marií Ledvinkovou¹⁷⁰, dcerou Josefa Ledvinky, sluhy v Praze a Anny rozené Kohoutové z Borohrádku.¹⁷¹ Marie Ledvinková¹⁷² byla dalším

¹⁶⁴ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931.

s. 13.

¹⁶⁵ Pozn. Na těchto informacích se shoduje Miroslav Plecháč, Jaromír Kozák i Miloslav Bařina s Ivem Chocholáčem. Karel Sezemský a Alois Ševčík (pozdější mluvící médium) zpočátku pořádali seance pouze ve dvou. (Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 50.)

¹⁶⁶ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 13.

¹⁶⁷ Soudím tak z formulace věty: *Návštěva v redakci Posla záhrobního, doplnila mé vědomosti tomto starém vůdci...* (Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 12.)

¹⁶⁸ Pozn. Karel Sezemský si pravděpodobně dost chránil své soukromí. V knize *Spiritismus v Podkrkonoší* v kapitole Organizátor spiritistů Podkrkonoší píše Miroslav Plecháč, který byl s Karlem Sezemským v osobním kontaktu, hlavně o tom, jak se pan Sezemský ke spiritismu dostal a o jeho publicistické činnosti a práci pro spiritistické sdružení. O jeho dětství, rodině, či finančních otázkách spiritistického sdružení najdeme jen velmi letmé nebo žádné zmínky.

¹⁶⁹ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 656.

¹⁷⁰ Pozn. Marie se narodila 10.10.1966, jako médium se vyznačovala umem jasnovideckým a byla též médiem písicím.

¹⁷¹ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

¹⁷² Viz obrázek č. 9.

impulzem pro to, aby se Karel Sezemský začal spiritismu věnovat. V době sňatku byli oba stále oficiálně katolíky¹⁷³, přestože se již aktivně zabývali spiritismem. Jako svědci obřadu jsou uvedeni Alois Dražil, hostinský v Břevnově čp. 82 a rukavičkář Gabriel Ševšík¹⁷⁴ z Břevnova čp. 99.¹⁷⁵

Sňatkem s Marií Ledvinkovou vyženil Karel Sezemský roční dceru Jindřišku.¹⁷⁶ O této události Jaromír Kozák chybně napsal: *Spolu s ní vyženil i dceru Vlastu, která se narodila 27. 5. 1888. Ta se vyučila fotografkou a pomáhala v pozdějším rodinném nakladatelství spolu se svou tetou Jindřiškou Helenou Ledvinkovou*¹⁷⁷. V předešlé větě se nachází hned několik omylů. Vlasta nebyla nemanželskou dcerou Karla Sezemského, ale jeho vnučkou. Adoptivní dcerou byla Jindřiška Helena Ledvinková narozená v Praze 26. 5. 1889.¹⁷⁸

Stejná chyba se nachází i v brožuře *Spiritismus* v Podkrkonoší od autorů Miloslava Bařiny a Ivo Chocholáče. Informaci, že Jindřiška Ledvinková (později Sezemská) byla adoptivní dcerou Karla Sezemského a Vlasta Ledvinková (později Sezemská) jeho vnučkou, dokazuje jak matrika oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě,¹⁷⁹ tak popisné archy osob bydlících v Nové Pace z roku

¹⁷³ Pozn. Až od roku 1898 je Karel bez vyznání náboženského. (Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Evidence pražského obyvatelstva (1830 – 1910), oddělení Cizinci, kt. č. 635.)

¹⁷⁴ Pozn. Pravděpodobně se jedná buď o příbuzného Aloise Ševčíka. Nebo je v knize Jaromíra Kozáka chyba a onen bytný Karla Sezemského, který jej přivedl ke spiritismu, se nejmenoval Alois, ale Gabriel. Druhá varianta se jeví jako poměrně pravděpodobná, protože oba muži byli dobrými přáteli.

¹⁷⁵ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

¹⁷⁶ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

¹⁷⁷ Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 655.

¹⁷⁸ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Evidence pražského obyvatelstva (1830 – 1910), oddělení Cizinci, kt. č. 635.

¹⁷⁹ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římskokatolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

1904¹⁸⁰, které mluví o dceři Jindřišce. Ve sčítacích arších z roku 1921 je Jindřiška Sezemská výslovně uvedená jako dcera Karla a Marie Sezemských, zatímco Vlasta Sezemská narozená v Nové Pace roku 1909 je zde uvedena jako jejich vnučka.¹⁸¹ Také v Poslu záhrobním z prosince 1936 se píše, že Karel měl vnučku Vlastu, která po něm převzala nakladatelství.¹⁸² Stejně tak Miroslav Plecháč, který se s Karlem Sezemským osobně znal, ve své knize, v kapitole Organizátor spiritistů Podkrkonošských, zmiňuje vnučku, kterou Karel posílal do bratrské školy¹⁸³.¹⁸⁴ Nejzávažnějším důkazem, který uvádí rodinné vztahy Sezemských na pravou míru, je bezesporu adopční smlouva¹⁸⁵ Jindřišky Ledvinkové z května 1913¹⁸⁶ a závěť Karla Sezemského, ve které veškerý svůj majetek odkazuje vnučce Vlastě Sezemské: *...činím co universální dědičku svou vnučku Vlastu Sezemskou rozenou Ledvinkovou v Nové Pace roku 1909 11 dubna na čísle domu 395¹⁸⁷ a vymihují si že pokud bude pravoplatnou majetnicí propůjčí nutné bydlení v jedné místnosti své babičce Marii Sezemské a své Matce Jindřišce Sezemské rozené Ledvinkové v Praze.*¹⁸⁸

¹⁸⁰ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, Popisné archy osob bydlících v NP dle čp. 301 – 618, kt. č. 147, inv. č. 1029.

¹⁸¹ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, Sběrný arch domovní, kn. č. 225-226, inv. č. 383-384.

¹⁸² Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Časopisy, letáky, plakáty, knihy (1917 – 1935) - (Posel záhrobní, roč. XXXVII, č. 1.), kt. 199, inv. č. 869.

¹⁸³ Pozn. Vlasta jako jediná z rodiny Sezemských nebyla bezkonfesní. Sčítací archy z roku 1921 k její osobě uvádějí vyznání českobratrské-evangelické. (Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Obecná škola dívčí Nová Paka, Klasifikace, kn. č. 187, 188.)

¹⁸⁴ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 14.

¹⁸⁵ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, Spisy, (Adopční smlouva ke spisu sg. čj.D 404/36), neusp.

¹⁸⁶ Pozn. Proč Karel adoptoval Vlastu až v jejích 24 letech, bohužel nevíme. Důvodem by mohl být fakt, že ve svých 24 letech neměl žádné vlastní děti.

¹⁸⁷ Pozn. V opisu testamentu se nacházejí překlepy a chyby. Ve skutečnosti se jednalo o dům čp. 495.

¹⁸⁸ Cit. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, Spisy, (Projednání pozůstalosti po Karlu Sezemském- sg. čj. D 404/36 -), neusp

Kniha Miloslava Bařiny a Ivo Chocholáče vyšla v roce 2004 a mohlo by se zdát, že chybné informace byly převzaty z knihy Jaromíra Kozáka, která vyšla o rok dříve. Ve skutečnosti studoval Jaromír Kozák materiály nashromážděné v novopackém muzeu.¹⁸⁹ Omyl pravděpodobně mohl vzniknout díky vysvědčení Vlasty Sezemské z obecné školy dívčí, kde je zapsán Karel Sezemský jako její otec^{190 191}.

V publikaci Jaromíra Kozáka se čtenář může dočíst i datum narození a úmrtí Vlasty Sezemské. Zde uvedené datum jejího narození je také chybné. Vlasta se údajně narodila v Praze 27. 5. 1888. a zemřela v jičínském domově pro seniory v roce 1998. Podle těchto datací by v roce (28. 8. 1998), kdy zemřela, oslavila 111. narozeniny. Ve skutečnosti se Vlasta Sezemská narodila až v roce 1909, jak udává sčítání obyvatel z roku 1910.^{192, 193}

3.3.2. Práce Karla Sezemského pro spiritismus a příchod do Nové Paky

V Praze vycházel první spiritistický časopis Hvězda záhrobní¹⁹⁴, jejímž šéfredaktorem byl Jaroslav Janeček. Jak bylo již výše zmíněno, Karel Sezemský publikoval v ní své články. V roce 1897 Karel Sezemský převzal vydávání Spiritistické knihovny, z ní později vznikla edice Spirit. Když na přelomu století Hvězda záhrobní zkrachovala, bylo rozhodnuto o založení nového spiritistického časopisu pod vedením Karla Sezemského.¹⁹⁵ V roce

¹⁸⁹ Pozn. Tuto informaci potvrdil bývalý ředitel novopackého muzea .

¹⁹⁰ Pozn. Proč byl v Obecní škole dívčí uveden jako její otec Karel, bohužel nevíme.

¹⁹¹ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Obecná škola dívčí Nová Paka, Klasifikace, kn. č. 187, 188.

¹⁹² Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, Sčítání lidu z roku 1910 (čp. 336 – 668), kn. č. 225 -226, inv. č. 383 -384.

¹⁹³ Pozn. Toto datum potvrdila Sociální služba města Jičína, kde Vlasta Sezemská na sklonu svého života žila v domově pro seniory .

¹⁹⁴ Pozn. Vycházel od roku 1894 do roku 1897, kdy ho nahradil časopis Život.

¹⁹⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 18.

1900 byl založen Posel záhrobní¹⁹⁶.¹⁹⁷ Časopis byl vydáván po dalších 40 let, tedy do roku 1939.

V roce 1901 Karel Sezemský odešel s celou svojí rodinou z Prahy z Nového Města pražského čp. 1188/II¹⁹⁸ a přestěhoval se do Hrabačova u Jilemnice, kde se také setkal s perzekucí¹⁹⁹ spiritistického hnutí.²⁰⁰ Nastěhoval se zde ke známému médiu panu Erlebachovi²⁰¹.²⁰² V roce 1903 byl pozván školním inspektorem Františkem Jirutkou a Antonínem Suchardou ml., aby uspořádal v Nové Pace první veřejnou přednášku o spiritismu. Konala se 3. 4. 1903 v hotelu Mach.²⁰³ O rok později se Karel Sezemský přestěhoval

¹⁹⁶ Viz obrázek č. 10.

¹⁹⁷ Sov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 13.

¹⁹⁸ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Evidence pražského obyvatelstva (1830 – 1910), oddělení Cizinci, kt. č. 635.

¹⁹⁹ Pozn. Spiritistické kroužky byly na popud církve katolické zakazovány okresními hejtmany. Pod pohrůzkou pokuty či vězení.

²⁰⁰ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 32.

Otisk z knihy: Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 13.

²⁰¹ Pozn. Josef Erlebach vlastnil podnik na čištění jantaru v Hrabačově. Zaměstnával zde postižené lidi a vytvořil tak jakousi chráněnou dílnu. V období, kdy u něj bydlela rodina Sezemských, pomáhal Karlovi šířit spiritistické myšlenky. (Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 656.)

²⁰² Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 656.

²⁰³ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 36.

do domu čp. 375²⁰⁴ v Nové Pace, který koupil od domkaře Filipa Brádlera za poměrně nízkou částku 3 300 korun^{205 206}.

Spolu s Josefem Čivrným²⁰⁷ zakoupil Karel Sezemský v roce 1907 ještě pozemek za Štikovem, kde se dodnes symbolicky říká Na Duchárně²⁰⁸. Podle původního plánu zde měla vzniknout osada, kde by lidé žili podle zásad prvních křesťanů. Zde měly být založeny také magnetické lázně.²⁰⁹ Tuto myšlenku se však nepodařilo zrealizovat; slibné začátky překazila 1. sv. válka a neporozumění lidí.²¹⁰ Na pozemku v lesích na parcele číslo 156 byl 28. 12. 1907 dostavěn pouze jeden dům s číslem popisným 21, jehož prvními majiteli byli Karel Sezemský a Josef Čivrný; povolení k obývání domu bylo uděleno od 1. ledna 1908.²¹¹ Krátce na to byl dům za 10 000 korun prodán. Podle smlouvy tržové ze dne 13. 4. 1908 bylo právo vlastnické uděleno Františku Černému, který pracoval jako strojník v uhelných dolech v Zárubku u Ostravy^{212 213}. František Černý za dům majitelům zaplatil 3000 korun,

²⁰⁴ Pozn. Kozák uvádí, že se nastěhoval do domu čp. 375 pravděpodobně k Josefu Čivrnému, podle Adresáře politického okresu Novopackého dům v roce 1903 vlastnil Filip Brádlér a 19.10.1904 ho podle zápisu v katastru nemovitostí koupil Karel Sezemský, archivní dokumenty se v souvislosti s tímto domem o Josefu Čivrném nezmiňují.

²⁰⁵ Pozn. 750 korun musel Karel zaplatit hned, dalších 550 korun do 1.5. 1905 a zbylých 2000 splácel půlročně s úrokem 4 a ½ % . Lhůta, do kdy má být částka 2000 korun splacena, stanovena nebyla.

²⁰⁶ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva tržová – sg. 1904, čd. 147), neusp.

²⁰⁷ Pozn. Informace o jeho osobě se nepodařilo dohledat.

²⁰⁸ Viz obrázek č. 11.

²⁰⁹ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 16.

²¹⁰ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Časopisy, letáky, plakáty, knihy (1917 – 1935) - (Posel záhrobní, roč. XXXVII, č. 1.), kt. 199, inv. č. 869.

²¹¹ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Berní zpráva Nová Paka, (Žádost o prominutí činžovní daně), kt. č. 520, inv. č. 3793.

²¹² Pozn. František Černý z Ostravy byl také přívržencem spiritismu.

²¹³ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva tržová – sg. 1908, čd. 462), neusp.

zbylých 7000 korun byly pohledávky²¹⁴, které kupující převzal.²¹⁵ O tři měsíce a několik dní později dům koupil zpátky Karel Sezemský. Stalo se tak přesně 18. 7. 1908.²¹⁶ Zajímavé²¹⁷ je, že dům odkoupil za úplně stejnou cenu, jako byl prodán, tedy za 3000 korun a převzetí pohledávek v hodnotě 7000 korun.²¹⁸

Karel Sezemský se do malého domku s 5 místnostmi k obývání opravdu nastěhoval²¹⁹, nebydlel tu však sám, o dům se dělil s podnájemníkem²²⁰. Pobyt redaktora a nakladatele spiritistické literatury na samotě za Štikovem netrval příliš dlouho, v listopadu 1909 zde již nebydlel.²²¹ Do části domu se nastěhovala nová podnájemnice, ostatní místnosti zůstaly prázdné.²²² Ve vlastnictví Karla Sezemského dům zůstal tři roky a pak byl opět prodán.

²¹⁴ Pozn. Pohledávky: 3000 korun činil dluh v hospodářské záložně, 2000 korun Karel dlužil tiskárně pana Glose a poslední pohledávka 2000 byla u paní Veroniky Thielové, majitelky strojního zámečnictví v Novém Bydžově. (Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1908, čd. 462), neusp.)

²¹⁵ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1908, čd. 462), neusp

²¹⁶ Sov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1908, čd. 870), neusp.

²¹⁷ Pozn. K této spekulaci došlo pravděpodobně proto, že majitelům hrozilo, že kvůli dluhům o dům přijdou. Proto ho fiktivně prodali, a když Karel Sezemský měl hotovost a byl schopen splácet dluhy, opět dům koupil.

²¹⁸ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1908, čd. 870), neusp.

²¹⁹ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Berní zpráva Nová Paka, (Přiznání výnosu nájemného na rok 1908), kt. č. 520, inv.č.3793.

²²⁰ Pozn. Obuvník Josef.

²²¹ Pozn. Karel Sezemský bydlel Na Duchárně maximálně rok a půl, je tedy velmi nepravděpodobné, že by zde za tak krátkou dobu napsal většinu svých prací, jak uvádí brožurka Spiritismus v Podkrkonoší, kterou sestavil Miloslav Bařina a Ivo Chocholáč.

²²² Pozn. Přiznání příjmu z pronájmu pro rok 1910: bydlela zde dělnice Anna Dontová, bydlela od 20. 11. 1909 v podkroví a platila 40 korun ročně, v dubnu 1910 si pronajala dolní dvě světnice a tehdy její nájemné činilo 80 korun (Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Berní zpráva Nová Paka, (Přiznání výnosu nájemného na rok 1910), kt. č. 520, inv.č.3793.)

12. 8. 1911 dům koupili Josef a Marie Starkoňovi.²²³ Podle výše uvedených informací dům nesloužil jako místo, kde Karel Sezemský žil, ale nejspíše k účelům spiritistických seancí. Je také možné, že zdejšími podnájemníky byla spiritistická média nebo jiní aktivní spiritisté.²²⁴

V roce 1917 Marie a Karel Sezemští zakoupili od Marie Janečkové²²⁵ velký dům čp. 495²²⁶ v Nové Pace v ulici Čelakovského.²²⁷ Sem byla umístěna jak redakce Posla záhrobního, pro který pracovala celá jeho rodina, tak nakladatelství Spirit. Dům čp. 375 byl prodán 18. 7. 1917 manželům Ondráčkovým.²²⁸

Své knihy, čísla časopisu Posla záhrobního i plakáty²²⁹ upozorňující na spiritistické přednášky nechával Karel Sezemský tisknout v tiskárně pana Fabiána (č.p. 491) a pana Riedla (č.p.591) v Nové Pace či u pana Glosse v Semilech.²³⁰ V nakladatelství Spirit bylo do roku 1931 vydáno na 200 spisů,²³¹ každý většinou po 1200 až 1500 výtiscích. Celkem vyšlo v nakladatelství Spirit okolo 420 publikací.²³²

²²³ Srov. Katastr nemovitostí, pozemkové knihy, Čp.21, KÚ Štikov, na parcele st. 66, knihovní vložka 80, čd. 910.

²²⁴ Pozn. Jedná se pouze o domněnku. V domě čp. 21 působí podle některých lidí negativní energie, způsobená vyvoláváním duší zemřelých, která zasahuje do životů lidí, kteří v onom domě žili a žijí.

²²⁵ Pozn. Je možné, že Marie Janečková, byla spřízněná s Jaroslavem Janečkem, jedním z prvních průkopníků spiritismu v Čechách.

²²⁶ Viz obrázek 12., 13.

²²⁷ Srov. Katastr nemovitostí, pozemkové knihy, Čp.495, KÚ Nová Paka, na parcele 1607 (původně do r.1950 st. 734) knihovní vložka 1029, čd. 48.

²²⁸ Srov. Katastr nemovitostí, pozemkové knihy, Čp.375, KÚ Nová Paka, na parcele 531 (původně do r.1950 st. 329) knihovní vložka 375. čd. ?

²²⁹ Viz obrázek 14.

²³⁰ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s.14.

²³¹ Srov. Tamtéž s. 15.

²³² Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 198.

Nakladatelskou činnost Karla Sezemského lze rozdělit do dvou proudů, na spisy výhradně spiritistické a na spisy zabývající se příbuznými duchovními naukami.²³³

Posel záhrobní vycházel nejprve čtvrtletně a později přibližně 1x měsíčně, byl dodáván výhradně předplatitelům,²³⁴ jichž v roce 1931 bylo podle Miroslava Plecháče ještě 1500.²³⁵ Z předchozí informace soudím, že dříve měl Posel záhrobní předplatitelů více a během let své čtenáře ztrácel.²³⁶ Cílem spiritistické literatury bylo především šíření spiritistických myšlenek, proto byly ceny knih poměrně nízké, aby byly dostupné všem.

Cena předplatného Posla záhrobního byla za dob monarchie, konkrétně roku 1912, 2 rakousko-uherské koruny (K) ročně.²³⁷ V roce 1915, za první světové války, bylo vydáváno ročně jen 10 čísel časopisu a to za 2 K ročně²³⁸, v roce 1918 již časopis vycházel opět dvanáctkrát ročně a to za předplatné 3 K²³⁹. Na počátku první republiky cena stoupla na 6 korun československých (Kč)²⁴⁰, zatímco na jejím konci se již za časopis platilo 12 Kč ročně²⁴¹. Při porovnání ceny spiritistického časopisu z roku 1933 s Jičínským

²³³ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 14, 15.

²³⁴ Pozn. Poznámka na první stránce časopisu.

²³⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s.15.

²³⁶ Vzhledem k tomu, že časopis dostávali za členský poplatek především členové spiritistického sdružení, kromě čtenářů časopisu ubývalo nejspíše i členů spiritistického sdružení, kteří platili členské příspěvky. To pravděpodobně přivedlo v polovině 40. let 20. století do ekonomické krize i rodinu Sezemských.

²³⁷ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XIII., č.1.

²³⁸ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XVI., č. 1.

²³⁹ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XVIII., č. 2-3.

²⁴⁰ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XX., č. 1.

²⁴¹ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXVIII., č. 4.

měsíčníkem Opona se zdá, že cena Posla záhrobního byla vcelku průměrná.²⁴²
Předplatné obou časopisů v témže roce činilo 12 Kč.²⁴³

Vydávání časopisu bylo financováno nejen z výtěžku nakladatelství, ze sponzorských darů spiritistických spolků, jednotlivých osob nebo z odkazů, ale od založení B.S.Č.S. pravděpodobně i z členských poplatků, které každý měsíc museli členové B.S.Č.S. platit. Soudě z faktu, že mezi výhody, kterých se členům sdružení za onen poplatek dostávalo, byl i spiritistický časopis.²⁴⁴

Bratrská jednota československých spiritistů byla založena 15.-16. května při příležitosti výstavy médijních kreseb a sjezdu spiritistů v Nové Pace.²⁴⁵ V roce 1912 byla přejmenována na B.S.Č.S.²⁴⁶ Návrh na založení spiritistického sdružení padl již na první spiritistické schůzi v Praze 2. 6. 1895, byl sice přijat, ale nebyl uskutečněn.²⁴⁷ Tak začaly vznikat spiritistické spolky²⁴⁸. Protože spolky spiritistického zaměření nebyly státními orgány povolovány, skrývaly svou činnost pod označením lidovýchovné.²⁴⁹ B.S.Č.S. sdružovalo a řídilo spiritistické spolky na úrovni okresní a zemské, celé

²⁴² Pozn. Nelze říci s jistotou, přesná analýza by vyžadovala porovnání různých lokalit, cen tiskařů,... Takto hluboká analýza není cílem této práce.

²⁴³ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXIII., č. 3.
Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Soudobá dokumentace okresu Jičín, Noviny a časopisy, (Opona), kt. č. 220, sg. IV/1-959 (rok 1933).

²⁴⁴ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 164.

²⁴⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 135.

²⁴⁶ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav.: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca. 1931. s. 15.

²⁴⁷ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 18, 19.

²⁴⁸ Pozn. Spolky sdružovaly jednotlivé spiritistické kroužky. Každý kroužek měl okolo 20 členů a své medium. V roce 1896 vznikl první spiritistický spolek Pravda v Plavech, o rok později ho následoval pražský spiritistický spolek Život.

²⁴⁹ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 28.

sdužení bylo řízeno z Nové Paky²⁵⁰ zemským důvěrníkem pro Čechy²⁵¹, Karlem Sezemským.

V každém okrese měli spiritisté svého okresního důvěrníka, který se staral o spiritistickou knihovnu, pořádal přednášky, jezdil na sjezdy svolané zemským důvěrníkem, staral se o vybírání členských poplatků a další administrativu.²⁵²

Členové B.S.Č.S. se dělily na dva druhy. Na členy řádné, kteří splňovali všechny podmínky – nekuřáci, abstinenti, vegetariáni a bezkonfesní. Ti zaplatili registrační poplatek 1 K a každý měsíc platili členský příspěvek 1 K. Druhým typem členů byl členové přispívající, ti zaplatili také registrační poplatek 1 K, ale měsíčně odváděli na okresní ústředí jenom 50 haléřů. Veškeré registrační poplatky byly odváděny okresními důvěrníky na zemské ústředí, stejně tak 20 haléřů měsíčně za každého člena. Zbýlých 80 haléřů zůstávalo k dispozici Okresnímu ústředí, nejspíše na uspokojování nároků členů B.S.Č.S. Podle stanov sdužení měl každý přispívající člen nárok na bezplatnou legitimaci, bezplatnou účast na výstavách a přednáškách a bezplatné půjčování knih ze spolkové knihovny. Zatímco člen řádný dostal navíc ještě odznak²⁵³ se znakem²⁵⁴ československých spiritistů.²⁵⁵ Tento odznak vymyslel pro sdužení sám Karel Sezemský, stejně jako bílou vlajku,

²⁵⁰ Pozn. V Nové Pace měl spiritismus skutečně dobré zázemí, podle Miloslava Plecháče zde bylo za života Karla Sezemského asi 15 médií a 6 až 7 míst, kde se pořádaly seance. (Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav.: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca. 193.12. s.)

²⁵¹ Pozn. Další zemská ústředí se nacházela ve Slezsku, na Moravě a ve Vídni, každé zemské ústředí mělo svého zemského důvěrníka.

²⁵² Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. 158, 166-167.

²⁵³ Tento odznak mohli nosit pouze řádní členové.

²⁵⁴ Viz obrázek č. 15.

²⁵⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 160,162.

kteřá poprvé zavlála na táboře lidu, uspořádaném v létě roku 1919 na vrchu Kozákově.²⁵⁶

Týden horských okresů severočeských uvádí, že Karel Sezemský vložil veškerý svůj majetek do nakladatelství. Na základě toho by se dalo předpokládat, že edice Spirit vydělávala dost na to, aby rodinu Sezemských užívala. Soudě z dluhů 31 313 korun²⁵⁷, které odkázal Karel Sezemský spolu s majetkem vnučce Vlastě, tomu tak nebylo. Zda byla funkce zemského důvěrníka placená, se nikde neuvádí. Registrační a členské poplatky však poskytovaly Karlovi Sezemskému dost peněz na nejrůznější spiritistické aktivity. Byly za ně placeny náklady delegátům při sjezdech a nejspíše i všechny ostatní spiritistické aktivity, které patřily mezi výhody, jež náležely členům spiritistického sdružení za členské poplatky.

Karel Sezemský stál v čele českých spiritistů, publikoval, pořádal seance²⁵⁸, debatiní besedy, přednášky, účastnil se kongresů, byl v kontaktu i se spiritisty v zahraničí a s druhým velkým spiritistickým centrem v Čechách, které bylo v Radvancích²⁵⁹.

Kromě toho žil Karel Sezemský příkladným životem, nekouřil, nepil, byl vegetarián a většinu času věnoval své práci.²⁶⁰ V Knize Spiritismus v Podkrkonoší popisuje autor debatiní besedu vedenou Karlem Sezemským, které se v Nové Pace zúčastnil. Na besedě se diskutovalo hlavně o duchovním životě a o literatuře a člancích souvisejících s tímto tématem. Pořadatel Karel Sezemský, měl pro tyto účely zvláště upravené bývalé skladiště. Karel

²⁵⁶ Srov. Tamtéž s. 137.

²⁵⁷ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, Spisy, (Projednání pozůstalosti po Karlu Sezemském- sg. čj. D 404/36 -), neusp.

²⁵⁸ Pozn. O tom, že Karel Sezemský pořádal seance, svědčí kniha Miroslava Plecháče, ve které autor píše, že se zúčastnil debatiní besedy pod vedením Karla Sezemského, která byla ukončená seancí. Sám Karel Sezemský uvádí, že správné médium si za seanci nikdy nevezme peníze. Seance tedy nejspíše nebyly výdělečnou činností ani pro rodinu Sezemských. O tom, zda byla Marie Sezemská aktivní médium i v době, kdy žila v Nové Pace, nikde není žádná zmínka.

²⁵⁹ Pozn. V Radvancích byl vystaven spiritistický dům a vydáván časopis Spiritistická revue.

²⁶⁰ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Časopisy, letáky, plakáty, knihy (1917 – 1935) - (Posel záhrobní, roč. XXXVII, č. 1.), kt. 199, inv. č. 869.

Sezemský, který besedu vedl, nejprve ukazoval přítomným mediijní kresby, poté následovala debata o otázkách²⁶¹ připravených z minulé schůze, po níž se připravily otázky na příště, závěrem byla seance.²⁶²

Karel Sezemský se také snažil o celostátní organizaci českých spiritistů, to se však nepodařilo, protože spiritisté nebyli vnitřně jednotní.²⁶³

Spiritistické kroužky byly zakazovány a spiritisté byli pronásledováni ze strany církve a státního aparátu; přesto byla v roce 1910 na velké živnostenské výstavě otevřena i spiritistická síň, za jejíž přípravu byl Karel Sezemský oceněn diplomem.²⁶⁴

První světová válka přinesla jakési utlumení veřejného spiritistického života a částečný rozpad organizační struktur, napomohla však jeho popularitě. Možnost vyvolat duchy padlých a rozloučit se bylo pro mnohé velkou útěchou. V období první republiky spiritismus dosáhl předválečné úrovně a to i díky horlivé činnosti nejznámějšího českého spiritisty Karla Sezemského a jeho rodiny.²⁶⁵

²⁶¹ Pozn. Debatovalo se o otázkách: Co činil Kristus od svého narození do 30roku svého života? Co jest duše? Proč si duše nepamatuje svůj minulý život? Je možné dvojíctví? (Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 26 -24.)

²⁶² Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 26-29.

²⁶³ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 657.

²⁶⁴ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s.13.

²⁶⁵ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Časopisy, letáky, plakáty, knihy (1917 – 1935) - (Posel záhrobní, roč. XXXVII, č. 1.), kt. 199, inv. č. 869.

3.3.3. Smrt Karla Sezemského, zánik Posla záhrobního a nakladatelství Spirit

Karel Sezemský zemřel na srdeční slabost 30. listopadu 1936 o sedmé hodině večerní.²⁶⁶ Podle publikací Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin a Spiritismus v Podkrkonoší před svou smrtí ještě navštívil Francii. V Paříži ho uvítali Češi, kteří odebírali jeho časopis a knihy, navštívil hvězdárnu, dům a hrob astrologa Flamariona a Allana Kardeka.²⁶⁷

Velká část prosincového čísla Posla záhrobního z roku 1936 je věnována zesnulému spisovateli a redaktorovi Karlovi Sezemskému. Jeho osobnost v očích spiritistů je postihnuta hned první větou: *V hlubokém pohnutí zaznamenáváme odchod našeho vzácného bratra, spolupracovníka, houževnatého vůdce, starostlivého rádce, hodného otce nás všech, bratra Karla Sezemského, spisovatele a redaktora.*²⁶⁸ V podobném duchu se nese celý článek. V článku se nalézají také výzvy k pokračování v jeho ideálech a díle. Za ní následuje popis smutečního obřadu, který se konal 3. 12. 1936 v domě Sezemských, kde se s ním rozloučila nejen rodina, ale i bratři a sestry z okolí. Rakev byla vynesena z domu a tělo bylo odvezeno do Nymburka ke zpopelnění. 4. 12. se v krematoriu konala ještě smuteční slavnost, které se zúčastnili i spiritisté ze Slezska, promluvil zde například Jan Rösner a další. V roce 1942, kdy zemřela Marie Sezemská, byla i urna Karla uložena v Nové Pace na hřbitově u kaple Sedmibolestné Panny Marie, v neoznačeném hrobě, dle jeho přání.²⁶⁹

²⁶⁶ Pozn. Ověřený zdroj.

²⁶⁷ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 13.

²⁶⁸ Cit. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Časopisy, letáky, plakáty, knihy (1917 – 1935) - (Posel záhrobní, roč. XXXVII, č. 1.), kt. 199, inv. č. 869.

²⁶⁹ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 14.

O několik let později byl hrob²⁷⁰ přece jenom označen. Jaromír Kozák: (O Vlastě Sezemské)... *a dokonce nesplnila poslední přání svého adoptivního otce*²⁷¹, aby byl uložen v neoznačeném hrobě. V roce 1998 jej nechala označit, opatřit mramorovým rámem, deskou a nápisem, na který dala napsat: *Rodina Sezemských Jeho život vezdejší byl pouze přechodem do jiných životů podle zákonů karmy.*²⁷² Místo posledního odpočinku rodiny Sezemských nechala označit skutečně Vlasta.²⁷³ Na hrobě Sezemských se nikdy nenacházel výše zmíněný citát, ale pouze nápis: *Rodina Sezemská*. Z jakého důvodu nechala slečna Vlasta Sezemská hrob označit proti vůli Karla Sezemského, není zcela jasné. Vše naznačuje tomu, že měl Karel Sezemský se svou vnučkou velmi dobrý vztah; byla to právě ona, kdo po něm převzal po jeho smrti nakladatelství.²⁷⁴

Pravděpodobně u slečny Sezemské během let došlo opravdu ke změně a od spiritismu se distancovala, jak uvádí Jaromír Kozák. A proto nechala na místě kdysi prostého hrobu zhotovit moderní hrob s nápisem.

Hrob Sezemských financuje paní Michaela Jirsová ze Špindlerova Mlýna, dcera Jindry Jeriové, která je mylně uvedena na Hřbitovní správě jako příbuzná Vlasty Sezemské.²⁷⁵ Ve skutečnosti slečna²⁷⁶ Vlasta Sezemská pouze bydlela u Jeriů v domě, a protože nikoho neměla, slíbila jí paní Jeriová, že se jí po její smrti bude o hrob starat.²⁷⁷ Podle Hřbitovní správy v Nové Pace je hrob zaplacen do roku 2020 a poté bude zrušen.²⁷⁸

²⁷⁰ Viz obrázek č. 16.

²⁷¹ Pozn. Z výše uvedených informací již víme, že Karel nebyl Vlastin otec, ale její dědeček.

²⁷² Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 655.

²⁷³ Pozn. Ověřená informace.

²⁷⁴ Pozn. Na poslední stránce časopisu Posla záhrobního je od roku 1936 uváděno: *odpovědná redaktorka a nakladatelka: Vlasta Sezemská*.

²⁷⁵ Pozn. Informace získané na Hřbitovní správě města Nová Paka

²⁷⁶ Pozn. Vlasta Ledvinková - Sezemská se nikdy nevdala.

²⁷⁷ Pozn. Ověřený zdroj.

²⁷⁸ Pozn. Informace získané na Hřbitovní správě města Nová Paka

Z článku věnovaného vzpomínce na Karla Sezemského, uveřejněného v časopise Týden horských okresů severočeských, se dozvídáme mimo jiné i informace o jeho ekonomické situaci: *K svému stáří nezůstal ušetřen osudu mnohých idealistů a obětavých propagátorů dobré myšlenky. V posledních letech dolehla naň krutě bída a trpkost života. Jeho časopisy ztrácely odběratele a nakladatelský podnik, v němž uložil všechn svůj majetek a který byl výsledkem jeho obdivuhodné životní energie, která jej neopustila ani v nejvyšší hranici lidského stáří, se rozpadával.*²⁷⁹

Po smrti Karla Sezemského nastaly pro jeho rodinu těžké časy. Svědčí o tom nejen článek uveřejněný v časopise Týden horských okresů severočeských. Marie ani Jindřiška nepracovaly, podle sčítacích archů z roku 1921 obě pečovaly o domácnost. Vlasta Sezemská byla v době Karlovy smrti ještě nezletilá. Přestože pozici nakladatelky Posela záhrobního a redaktorky edice Spirit převzala po Karlovi Sezemském formálně právě ona, ve skutečnosti nakladatelství vedla buď její matka nebo, a to spíše, její babička Marie Sezemská. Nejen, že na řízení rodinného podniku byla Vlasta Sezemská příliš mladá, ale podle jejich školních výsledků také podprůměrná. Již první třídu zakončila se čtyřkou ze čtení, čtyřkou z psaní a trojkou z počtů, do následujícího ročníku postoupila s poznámkou: *sotva dostačující*. Ve druhé třídě se její prospěch ještě zhoršil a na konci roku bylo do kolonky způsobilost k postupu do vyššího ročníku zapsáno: *nezpůsobilá*.²⁸⁰ Marie, Jindřiška a Vlasta Sezemské se snažily doprodat zbylá čísla minulých ročníků Posla záhrobního. Pod nadpisem: *Proč jsi nedoplnil svou knihovnu*²⁸², byli odběratelé časopisu vyzýváni, aby si dokoupili čísla Posla záhrobního, která v průběhu

²⁷⁹ Cit. Státní okresní archiv Jičín, fond Soudobá dokumentace okresu Jičín, Noviny a časopisy, (Týden horských okresů severočeských), kt. č. 191, sg. IV/1-880, neusp.

²⁸⁰ Pozn. Někdo takový nemohl vést časopis a nakladatelství. Její špatné školní výsledky si lze vysvětlit buď tím, že se jí v rodině málo věnovali, nebo trpěla specifickou poruchou učení. Další Vlastiny studijní výsledky se nepodařilo dohledat. Podle záznamů z muzea v Nové Pace se vyučila fotografkou.

²⁸¹ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Obecná škola dívčí Nová Paka, Klasifikace, kn. č. 187, 188.

²⁸² Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXVIII., č. 4.

jeho vydávání vyšla a oni je nemají. Upozornění bylo otištěno dokonce 2x v témže čísle časopisu²⁸³. Snaha zpeněžit zbytky ze skladu, jejichž hodnota činila 12 000 korun a donutit věřitele zaplatit i minimální dlužné částky²⁸⁴, souvisela s nutností splatit dluhy, které po sobě Karel Sezemský zanechal.

Karel Sezemský rok před svou smrtí sepsal závěť, ve které odkázal veškerý svůj movitý i nemovitý majetek své vnučce. Vlasta Sezemská zdělila polovinu domu čp. 495, jehož cena činila odhadem 30 000 korun, dále sklad s brožurami a zbylými čísly časopisu v hodnotě 12 000 korun a k tomu ještě psací stroj, rozmnožovací stroj a další kancelářské potřeby za 500 korun. Celková částka činila 42 000 korun. Spolu s majetkem zdělila i dluhy v hodnotě 31 313 korun. Karel Sezemský dlužil 20 000 korun hospodářské záložně a 10 000 korun tiskárně Josefa Glosse. Dluhy rodiny ještě vzrostly o 1 313 korun za pohřeb. Po odečtení dluhů činila pozůstalost 11 187 korun. Z toho musela Vlasta Sezemská zaplatit ještě dědickou daň a všechny náklady spojené s dědickým řízením.²⁸⁵

V roce 1939 začala 2. světová válka, která přinesla i konec edice Spirit a nakladatelství Posla záhrobního.²⁸⁶ Zastavení vydávání časopisu bylo nejspíše způsobeno rozhodnutím úřadů²⁸⁷ za 2. sv. války.²⁸⁸ Po roce 1939 byli spiritisté pronásledováni nacistickým režimem. V roce 1941 byl podle

²⁸³ Srov. Tamtéž.

²⁸⁴ Pozn. Snaha přimět věřitele platit nebyla ničím zase tak výjimečným, upomínky věřitelů lze nalézt v časopise hojně i za života Karla Sezemského.

²⁸⁵ Srov. Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, Spisy, (Adopční smlouva ke spisu sg. čj.D 404/36), neusp.

²⁸⁶ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 14.

²⁸⁷ Pozn. Nacismus stejně jako všechny ostatní totalitní ideologie nedával prostor jakýmkoliv jiným myšlenkám.

²⁸⁸ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 654.

brožurky Spiritismus v Podkrkonoší v domě Sezemských zabaven gestapem veškerý písemný materiál, týkající se spiritismu.²⁸⁹

O rok později 19. 8. 1942²⁹⁰ zemřela Marie Sezemská, byla pochována na hřbitově u kaple Sedmibolestné Panny Marie v Nové Pace. Jindřiška Ledvinkvá-Sezemská zemřela 14. 5. 1960.²⁹¹ Vlasta Sezemská se podle informací získaných v muzeu Nová Paka odstěhovala do Hořic, kde se věnovala fotografování.²⁹² Nakonec dožila v Jičínském domově pro seniory v ulici Vrchlického 824.²⁹³ Zemřela v roce 1998 a její popel byl uložen do rodinného hrobu. Ve vyzděné šachtě pod mramorovou vrchní deskou je uložena jen jedna neoznačená urna, která patří s největší pravděpodobností právě Vlastě. Pozůstatky Karla, Marie a Jindřišky Sezemských se nacházejí hlouběji v zemi.²⁹⁴

Co nestihl nacismus, dokončil komunismus. Přesto spiritismus z Novopacka nevymizel úplně. Encyklopedie náboženských směrů v ČR: *Dnes na Novopacku pořádají seance pouze uzavřené skupinky vesměs starších lidí a slavné doby spiritismu připomíná hlavně Podkrkonošské muzeum v Nové Pace.*²⁹⁵

²⁸⁹ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004 s. 14.

²⁹⁰ Pozn. Informace získané na Hřbitovní správě města Nová Paka

²⁹¹ Pozn.. Tamtéž

²⁹² Pozn. Informace získané v Muzeu Nová Paka.

²⁹³ Pozn. Potvrzeno ředitelem sociálních služeb města Jičín.

²⁹⁴ Pozn. Ověřená informace.

²⁹⁵ Cit. VOJTÍŠEK, Zdeněk: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s.174.

3.4. NOVOPACKÉ MÉDIJNÍ KRESBY

- *Nejprve třeba mítí obrazu plné srdce,
aby ho pak mohly býti plné oči.*

(JOSEF ČAPEK)

Neopomenutelnou součástí novopackého spiritismu jsou mediální kresby. Právě těm patří také největší část stálé expozice spiritismu vystavené v novopacké klenotnici. Mediální kresby nejsou ničím výjimečným, kreslíci média se nacházela všude. Výjimečné pro Podkrkonoší je pouze jejich velké množství.²⁹⁶ V Čechách vznikl od roku 1880 asi milion kreseb, podle Jaromíra Kozáka je média rozdávala, ale mnoho lidí si jich příliš nevážilo, a proto se jich do dnešních dob dochovalo poměrně málo.²⁹⁷ Větší množství kreseb pohromadě lze vidět například ve sbírce novopackého muzea, které jich vlastní okolo 700.²⁹⁸

Mediální kresby jsou výtvary kreslících médií. Tyto „obrázky“ podle spiritistů nejsou výplodem fantazie a kreativity osob, jež je nakreslily, nýbrž duchů, kteří jim vedli ruku. Ve většině literatury, kde se o mediálních kresbách píše, je zdůrazňováno, že kresby byly často vytvořeny lidmi, kteří v bdělém stavu malovat neuměli nebo měli dokonce tak zničené ruce od práce, že by tužku v ruce delší dobu ani neudrželi. K vyobrazení na kresbě médium často připojilo i popisek. Tyto popisky jsou podivuhodné, vyskytují-li se na kresbách, vytvořených médii, které bylo v bdělém stav analfabetem. Na některých kresbách je zaznamenán datum, doba trvání a podpisy svědků.²⁹⁹

²⁹⁶ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 130.

²⁹⁷ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 634.

²⁹⁸ Pozn. Ověřená informace - Muzeum Nová Paka, sbírka Spiritismu, mediální kresby.

²⁹⁹ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 10.

Jsou na nich znázorňovány především rostliny a zvířata z jiných planet, či výjevy z astrálního světa. Vyobrazováni byli také duchové mrtvých, kteří se zjeví při seanci.

Kresby ze sbírky Novopackého muzea jsou dvojího druhu, černobílé³⁰⁰ a barevné³⁰¹. Černobílá díla, většinou kreslená tužkou, patří k prvním výtvarným pokusům médií. Zatímco barevné výtvoř, kreslené různými výtvarnými technikami od malby vodovými barvami po olejomalbu, jsou plody jejich pozdější tvorby.

Jedním ze způsobů, jak spiritisté prezentovali svoji nauku široké veřejnosti, byly výstavy mediálních kreseb. Organizátorem těchto výstav u nás byl právě Karel Sezemský. Poprvé byly mediální kresby vystaveny v roce 1903 na výstavě krajinského typu v Hořicích, další výstava byla uspořádána v roce 1906 ve Dvoře Králové nad Labem.³⁰² Výstavy byly pořádány po celých Čechách před první světovou válkou i po ní.

První výstava, která se konala v Nové Pace, byla uspořádána 29.-30. 6. 1907.

O tři roky později 15. - 16. 5. 1910, u příležitosti sjezdu spiritistů v Nové Pace, na kterém se rozhodlo o založení Bratrské jednoty československých spiritistů, se zde konala další velká veřejná výstava. Potřetí byly mediální kresby v Nové Pace vystaveny v listopadu 1930.³⁰³

Mimo výstavy Karel Sezemský mediální kresby také ukazoval a rozebíral s bratry a sestrami na debatních besedách.³⁰⁴

Mediální kresby inspirovaly mnohé výtvarné umělce, někdy připodobňovány k uměleckému směru Art brut, syrovému umění, vycházejícímu spontánně z nitra umělce. Za první české kreslicí medium je

³⁰⁰ Viz obrázek č. 17.

³⁰¹ Viz obrázek č.18.

³⁰² Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 34.

³⁰³ Srov. Tamtéž s. 135-136.

³⁰⁴ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 26.

považován pan Chadima z Břevnova, který využíval své schopnosti od roku 1885.³⁰⁵

Autorem většiny kreseb, vystavených ve stálé expozici spiritismu v Nové Pace, je **Jan Toon** (1858-1944), průvodčí ze Staré Paky³⁰⁶. Jan Toon³⁰⁷ začal kreslit v roce 1904; za 9 let nakreslil údajně 400 kreseb^{308, 309}, 76 z nich je možné si prohlédnout v novopackém muzeu. Na nakreslení jedné kresby mu obvykle stačilo okolo půl hodiny. Jan Toon nebyl příliš vzdělaný, vystudoval pouze 3 třídy obecné školy. Kreslit prý vůbec neuměl, navíc měl ruce zničené tvrdou prací. Poměrně neobvyklé na jeho kreslících schopnostech bylo, že mohl kreslit kdykoliv a kdekoliv.³¹⁰ Skrze Jana Tonna se projevoval duch Adonis.³¹¹

Jan Toon byl nejen médiem kreslícím, ale i médiem písčím. Kromě toho měl dar xenografie^{312, 313}.

Dalším významným kreslícím médiem, žijícím na Novopacku byla paní **Olga Šolcová**. Paní Olga Šolcová byla aktivní spiritistkou, nikdy však nebyla členkou spiritistického sdružení Karla Sezemského. Seancí, které se u nich doma pořádaly, se účastnila od svých 19 let. Kreslit začala v roce 1943. O své schopnosti se dozvěděla od média paní Syrovátkové, které se zjevil duch jakéhosi malíře a řekl, že by paní Šolcová mohla dobře malovat a že jí bude učit. Paní Olga Šolcová kreslila vždy ve stejný den a ve stejný čas, konkrétně

³⁰⁵ Srov. BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. s. 9.

³⁰⁶ Pozn. Podle Jaromíra Kozáka byl Jan dokonce z Nové Paky.

³⁰⁷ Viz obrázek č. 19.

³⁰⁸ Viz obrázek č. 20.

³⁰⁹ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 661.

³¹⁰ Srov. Tamtéž

³¹¹ Srov. STEJSKAL, Jan: *Novopacko. Portrét paměti a srdce*. 1. vyd. Nová Paka, Harrachov: J. Stejskal, 2009. s. 190.

³¹² Pozn. Přijímal zprávy v cizích jazycích.

³¹³ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 630-635.

v neděli v osm hodin večer. Nejprve bylo třeba pomodlit se, pak si zakryla oči a před ní se objevil výjev, který měla nakreslit. Zpočátku kreslívala sama, později vedle ní sedával její muž a ořezával jí pastelky. Při tvorbě se paní Šolcová potřebovala soustředit a musela mít tedy naprostý klid. Její první kresby byly hrubé, kreslené pouze tužkou, postupně se vypracovala. Olga Šolcová byla především malířkou květinových motivů.

Kvůli starostem, práci a péči o rodinu neměla paní Šolcová energii pravidelně kreslit, a tak její nadání postupně zmizelo³¹⁴.³¹⁵

³¹⁴ Pozn. V rozhovoru pro pořad televize Čt1 Za zrcadlem, v díle o spiritismu, paní Šolcová uvedla, že její mediální schopnosti zmizely úplně po smrti jejího manžela.

³¹⁵ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 630-635.

4. SPIRITISMUS V DOBOVÉM POSTOJI ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE

- *Věřte všemu, cokoliv chcete, i na čerta,
jen když Vás tato víra činí dobrým, lidumilným
a oproti vášnivcům dobrosrdečným.*

(ALLAN KARDEC)

Spiritismus měl od svých počátků nejen příznivce, ale i odpůrce. Odpůrce spiritismu lze rozdělit do tří hlavních kategorií: Do první spadají lidé, kteří odsuzují věci předem, aniž by o nich cokoli věděli, druhou tvoří vědci a třetí katolická církev. Před první světovou válkou můžeme k odpůrcům spiritismu přidat ještě kategorii čtvrtou a to Habsburskou monarchii. Odpor monarchie ke spiritismu však úzce souvisel s odmítavým postojem státního náboženství římskokatolického k tomuto fenoménu.³¹⁶

Pro ty, kteří spiritismus odsuzovali již předem, aniž by věděli, o co se jedná, používá Jaromír Kozák označení: „hloupí a nadutí lidé“.³¹⁷ Často se jednalo o lidi ne příliš vzdělané a manipulativní.

Vědci se spiritismus snažili vyvrátit na základě faktů. Viděli v něm pouze nevědeckou pověru napodobující vědu. Spiritistické učení odmítali především lékaři, kteří pokládali jedince s mediálními schopnostmi za osoby psychicky nemocné.³¹⁸

Monarchie měla pro svůj negativní postoj ke spiritistické víře různé důvody, jedním z těch pádnějších bylo naléhání římskokatolického kléru. Kromě toho státní orgány spiritistické kroužky a spolky zakazovaly, aby udržely klid v zemi. Spiritistické hnutí v sobě skrýval podle některých, revoluční potenciál a monarchie rozhodně nemohla potřebovat, aby se

³¹⁶ Pozn. Viz např. žádost biskupa Brynychy na str. 74.

³¹⁷ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 535.

³¹⁸ Srov. Muzeum Nová Paka, *Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 58, 59.

projevil.³¹⁹ Mimo to počáteční napjatá atmosféra mezi katolickými věřícími a přívrženci spiritismu nejednou vyvrcholila výtržnostmi a ničením majetků spiritistů.

Spiritismus nebyl zakazován přímo Habsburky, ale státním aparátem, pravomocí perzekuovat různé spolky a sekty disponovala okresní hejtmanství. Miroslav Plecháč uvádí: *Úřady měly před válkou spiritisty v patrnosti jako živél ne dost spolehlivý.*³²⁰ Okresní politické zprávy prezentovaly spiritistické učení jako lidskému zdraví nebezpečné. *V základě paragrafu 7 císařského nařízení ze dne 20. dubna 1854, číslo 96, zakazují konání veškerých spiritistických schůzí a schůzek, jak ve veřejných místnostech, tak i v soukromých bytech z ohledu veřejného blaha, pro nebezpečnost mylného spiritistického učení vůbec a jmenovitě pro jeho účinky zdraví lidskému nebezpečné.*³²¹ Takovéto zákazy nebyly ničím výjimečným, konkrétně tento vydal jilemnický okresní hejtman Kovář v roce 1902.³²² Mimo to byli spiritisté často stíháni za porušování shromažďovacího práva, což je nutilo pevněji se organizovat.³²³ Porušení zákazu bylo většinou postihováno pokutou 200 K nebo čtyřiašedesátihodinovým vězením, později prodlouženo na 14 dní.³²⁴ Spiritisté však těchto zákazů příliš nedbali.

Církev spiritismus neuznávala. O postoji římskokatolické církve ke spiritismu napsal Allan Kardek toto:....*dává do kletby spiritismus, protože zjevy připisuje vlivu d'áblu.*³²⁵ Jaromír Kozák ve své knize uvádí další

³¹⁹ Srov. BŘEZINA, Ivan: *Podkrkonošský spiritismus jako kulturní fenomén a jeho masmediální sebeobraz*. [Diplomová práce]. Praha 2002. s. 119.

³²⁰ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 59.

³²¹ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 32.

³²² Srov. Tamtéž

³²³ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 6,7.

³²⁴ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 16.

³²⁵ Cit. KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. s. 74 -75.

důvody³²⁶, které vedly římskokatolickou církev k odmítnutí spiritistického učení. Odvolává se přitom na Posla záhrobního, III., 1. Tyto důvody jsou následující:

- *spiritismus učí, že Kristus není Bůh a tím ruší učení o sv. Trojici*
- *spiritismus neuznává církevní autoritu*
- *spiritismus neuznává církevní obřady*
- *spiritisté citují duchy a pěstují tajné vědy, to se přičí křesťanství*
- *duše zemřelých se nemohou projevovat, a projeví-li se, jsou to d'áblové v podobě duší.*
- *spiritismus znemravňuje lid a tím ohrožuje jejich spasení*³²⁷

Podle informací římskokatolického faráře (který si nepřál být jmenován) církev nikdy takto své argumenty neformulovala. Tyto důvody nejsou uvedeny ani v katechismech 19. století. Podle katolické církve je spiritismus porušením druhého přikázání Desatera: Starý zákon vyvolávat duchy zakazuje. Bůh lidem dokázal, že je všemocný tím, že je osvobodil z egyptského zajetí. Dokázal tak, že mu na nich záleží a **vztah k Bohu člověku dává vše, co v životě potřebuje**. Proto se člověk nemá vyptávat žádných dalších sil (duchů) na budoucnost, ani je o nic žádat. Spiritistické učení církve neshledává jako prospěšné také proto, že člověk není schopen rozpoznat³²⁸, zda se mu zjevuje dobrý posel či maskovaný Dábel.³²⁹

Jiný a také pravdivý výklad postoje církve ke spiritismu, vycházející z Bible, nalézáme i u Przemyslava Grzybovského ve Velké knize spiritismu.

³²⁶ Pozn. Jedná se o dobové názory.

³²⁷ Cit. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 534.

³²⁸ Pozn. Jedinec komunikující s duchem, není schopen rozpoznat, zda jej onen duch dobrý či zlý. Poznává to až zpětně, podle ovoce, které mu komunikace s duchovním světem přinesla. Rozdíly mezi spiritistickým kontaktem s astrálním světem a zjevením svatých spočívají podle novopackého faráře v tom, že zjevení svatých pocházela prokazatelně od Boha, protože jejich výpovědi korespondovaly s Biblí.

³²⁹ Pozn. Informace získané z rozhovoru s farářem římskokatolické církve, 1.11. 2010, Nová Paka.

Mojžíš zakázal Židům komunikovat s duchy,³³⁰ aby židovský národ nábožensky odlišil od jeho egyptských utlačitelů.³³¹

Jedním důvodů negativního postoje římskokatolické církve vůči spiritismu je jistě fakt, že díky společenským změnám přelomu 19. a 20. století, jako byla industrializace, urbanizace a sekularizace, s nimiž přišly sociální problémy, reagovala společnost mimo jiné i vznikem alternativních náboženských skupin, díky nimž církve ztrácela věřící.³³² Spiritismus byl právě jednou z těch silnějších. Přívrženci spiritismu vystupovali z církve, následkem toho bylo, že je kněží odmítali oddávat a pohřbívat. Podle Jaromíra Kozáka díky tomu začala vznikat svébytná spiritistická kultura^{333 334}.

Papež Pius IX. dekretem z dubna 1864 odsoudil zábavu se spiritistickým stolečkem i spiritistickou literaturu. Knihy Allana Kardeka se octly na indexu zakázaných knih, a to hlavně pro jeho komentáře k dogmatické stránce náboženství.³³⁵ Papež Benedikt XV. a svatá kongregace obřadů nařízením z 27. 4. 1917 zakázali římskokatolickým věřícím účast na spiritistických seancích.³³⁶ Ač církve zakazovala spiritismus jako takový, nikdy nezakázala jeho výzkum.³³⁷

³³⁰ Pozn. Chtěl odlišit Židy i z hlediska náboženství a kultury. Egypťané a posmrtný život patřili neodmyslitelně k sobě, proto Mojžíš Židům komunikaci s duchy zakázal a odvolával se přitom na Boha, aby to byl jeho zákaz skutečně dodržován.

³³¹ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 373.

³³² Srov. Muzeum Nová Paka, *Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 57.

³³³ Pozn. Součástí této kultury byl i vznik specifických obřadů, kterými spiritisté nahradili obřady církevní.

³³⁴ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 162.

³³⁵ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 370.

³³⁶ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 372.

³³⁷ Srov. GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. s. 374.

Někteří kněží viděli na spiritistickém učení i jeho světlé stránky, například to, že dává lidu do rukou Bibli. Takovéto tolerantnější názory pocházely spíše z úst duchovních francouzských, anglických a amerických.³³⁸ Jaromír Kozák píše, že čím byl kněz vzdělanější a čím vyšší měl postavení v církevní hierarchii, tím byl ke spiritismu smířlivější.³³⁹ Na druhou stranu se mezi duchovními našli i tací, kteří proti spiritismu radikálně bojovali. Dělo se tak hlavně v počáteční fázi spiritistického hnutí. Miroslav Plecháč v roce 1931: *Doby, kdy se o spiritistech šířily zprávy, že ve svých seancích šlehají Krista na kříži, a kdy se zpívaly posměšné písničky o rozeznání jejich kroužků, již minuly.*³⁴⁰ Tito fanatičtí kněží vedli proti spiritismu plamenná kázání, pořádali přednášky nebo psali. Jedním z velkých protispiritistických fanatiků byl křesťanský věřící a bývalý spiritista V. Boleslav Pavlík–Sychr. V roce 1904 založil Antispiritistickou ligu, která vydávala literaturu proti spiritismu. Tuto literaturu, podle slov Jaromíra Kozáka, platila a rozšiřovala církev.³⁴¹

Katolická církev spiritisty sledovala, hlavně diecéze královéhradecká. V Památníku spiritismu Karel Sezemský píše: *Na popud biskupa Brynychy, sešel se klérus ku tajným poradám, kde vypracován pamětní spis, který vládě a místodržitelství zaslán byl a v něm žádáno o přísné zakročení proti spiritismu a jeho souvěrcům.*³⁴² Zákazy spiritistických kroužků vydávala okresní hejtmanství již před touto žádostí z roku 1889.³⁴³

³³⁸ Srov. Velká kniha spiritismu

³³⁹ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 535.

³⁴⁰ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 56.

³⁴¹ Srov. KOZÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. s. 534.

³⁴² Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 16.

³⁴³ Srov. Tamtéž

V Semilech, které leží pár kilometrů od Nové Paky, vedl protispiritistické akce kaplan P. Josef Filler³⁴⁴. Jeho aktivita zapůsobila na okresní hejtmanství v Nové Pace, které spiritistické kroužky zakázalo.³⁴⁵

I když je spiritismus občas mylně označován jako náboženství, sami spiritisté nikdy církev nevytvořili, podle slov Karla Sezemského proto, že: *Církev a dogmata, jsou klesnutím ducha do forem.*³⁴⁶ Na schůzi spiritistů v Praze v roce 1895 sice padl návrh na založení náboženské sekty spiritistické, ale nebyl přijat, kvůli rozdílným názorům³⁴⁷ účastníků.³⁴⁸

Miroslav Plecháč o spiritickém učení píše: *Svoji praxí, zvláště svým sedánkami vykazuje spiritismus v Podkrkonoší znaky křesťanské sekty.*³⁴⁹ Protože: *Spiritisté sami pokládají své seance za původní apoštolská shromáždění...*³⁵⁰ Média jsou podle přívrženců tohoto učení nadaná stejnými schopnostmi³⁵¹, jaké dostali od Ducha svatého po Kristově smrti jeho učedníci. Dále Miroslav Plecháč upozorňuje na podobnost projevující se v modlitbách a kázáních.³⁵²

³⁴⁴ Pozn. Uspořádal několik protispiritistických přednášek a napsal polemiku proti Karlovi Sezemskému do časopisu královéhradecké Obnovy. (Srov. SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 36.)

³⁴⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 36,38.

³⁴⁶ Cit. Tamtéž s. 16.

³⁴⁷ Pozn. Jedni měli pocit, že by založení náboženské sekty bylo krokem příliš radikálním, druhí to považovali za krok zpět.

³⁴⁸ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 40.

³⁴⁹ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 195.

³⁵⁰ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 35.

³⁵¹ Pozn. Kristovi učedníci dostali od Ducha svatého dary, které jim měly napomoci v šíření Kristova učení. Tyto dary jsou označovány jako charismata.

³⁵² Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 38.

Spiritistické učení se od učení římskokatolické církve také v mnohém odlišuje. Spiritisté neuznávají církevní svátosti. Nevěří, že se děti rodí nevinné. Podle spiritismu přicházíme na svět obtíženi hříchy z minulých životů. Spiritismus do svého učení přijal také významný prvek východní náboženské tradice, víru v reinkarnaci. Tím nabídl nejen Podkrkonošskému lidu nové, pro mnohé přijatelnější odpovědi³⁵³ na základní ontologické otázky^{354 355}. Kromě toho spiritistické učení zdůrazňuje spravedlnost a zákon odplaty - svůj osud si vytváříme sami, svými činy. *I zdánlivě bezdůvodné zlo v našem životě jest jen nutným a zasloužilým následkem našich hříchů v životech minulých.*^{356,357} Spiritismus způsobil převrat v náboženství, podle některých otevřel tzv. třetí náboženskou epochu, epochu Ducha svatého, zastupujícího moudrost a pravdu.³⁵⁸ Spiritisté věřili, že Duch svatý posílá své posly na seance. Ti vykládají Písmo svaté a zvěstují tak Nové učení, jako tomu bylo s učedníky Krista.³⁵⁹

³⁵³ Pozn. Podle Przemyslava Grzybowského se mnohým věřícím nelíbilo, že se štěstí (ráj) stalo zbožím, které si lze koupit například tím, že se pozůstalí za zemřelého pomodlí nebo zaplatí modlitby.

³⁵⁴ Pozn. Základní otázky týkající se smyslu života.

³⁵⁵ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931.

³⁵⁶ Pozn. Na základě této myšlenky, lze skloubit i hrůzy války s existencí Boha. Právě protože byly pro mnohé katolické věřící tyto hrůzy s existencí Boha, který jim jen přihlíží slučitelné. Dobrý a milosrdný Bůh by přece nic takového nedopustil. Krutého Boha z dob Mojžíšových lidé 20. století, kteří měli jiné morální hodnoty, nepotřebovali. To byl také pro mnohé důvod, proč uvěřili ve spiritismus. (spiritistické učení lépe reagovalo na problémy doby)

³⁵⁷ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 36.

³⁵⁸ Pozn. 1. náboženská epocha – období Starého zákona – převažuje Bůh otec

2. náboženská epocha – období Nového zákona – převažuje Bůh Syn

3. třetí náboženská epocha – období spiritistického ušení – převažuje Duch svatý

³⁵⁹ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha:Ymca, 1931. s. 35.

Sám vůdce českých spiritistů Karel Sezemský byl původně římskokatolického vyznání. Mezi odpadlé od víry se zařadil v roce 1898.³⁶⁰ Jeho vztah ke katolické církvi popsal Miroslav Plecháč následující větou: *Poněvadž mu (spiritismus) přinesl čistší křesťanství, vystoupil K. Sezemský z církve římskokatolické a nepřestal proti ní bojovat z důvodů náboženských.*³⁶¹ Postoj Karla Sezemského k církvi se odrazil v časopise Posel záhrobní, kde nabádal členy spiritistického hnutí, aby z církve vystoupili, případně přestoupili k církvím reformním,³⁶² které považoval za přijatelnější.³⁶³ Bezkonfesnost se po vzniku B.S.Č.S. stala také jednou z podmínek řádného členství ve sdružení.³⁶⁴

Vztah mezi církví římskokatolickou a spiritistickým hnutím byl nejvíce napjatý a nepřátelský v době trvání monarchie. V této době církev využívala svého vlivu na řízení státu jako zbraně proti spiritismu. Za války, kdy se spiritismus stal útěchou lidu, toto napětí poněkud ochablo. Válka přinesla zcela nové starosti a nad spiritismem přivíral oko i státní aparát. V roce 1918, po vzniku samostatného svobodného Československa, církev ztratila svůj vliv na stát. S náboženskou svobodou přišel i nebyvalý rozkvět spiritismu. V této době se naplno projevil odpor lidí k církvi spojený s odporem proti monarchii. Mnoho lidí využilo zákonu o bezkonfesnosti a z církve římskokatolické vystoupilo. B.S.Č.S. apelovalo na své přívržence, aby se vystoupením z církve otevřeně přihlásili ke spiritistickému hnutí. Římskokatoličtí kněží se proti spiritismu vyjadřovali mírně.

³⁶⁰ Srov. Archiv hlavního města Prahy, fond Evidence pražského obyvatelstva (1830 – 1910), oddělení Cizinci, kart. č. 635.

³⁶¹ Cit. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 14.

³⁶² Srov. BŘEZINOVÁ, Hana: Český spiritismus v historickém kontextu. [Bakalářská práce]. Brno 2009. s. 25.

³⁶³ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. s. 14.

³⁶⁴ Srov. Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 162.

Názor římskokatolické církve na spiritistické učení je v dnešní době v podstatě stejný jako před sto lety.³⁶⁵ Vědecky spiritismus v Čechách zkoumá Česká společnost metapsychická v Praze.³⁶⁶ Nejradikálnějším odpůrcem spiritistických pozůstatků v Nové Pace je v současnosti církev českobratrská-evangelická.

³⁶⁵ Pozn. Informace získaná z rozhovoru s farářem římskokatolické církve, 1.11.2010, Nová Paka.

³⁶⁶ Srov. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]*. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. s. 178.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zmapování a analyzování fenoménu spiritismu v Nové Pace. K největšímu rozkvětu spiritismu na Novopacku došlo počátkem 20. století, kdy se do města přistěhoval nakladatel a redaktor spiritistické literatury Karel Sezemský.

Součástí práce je jak popis zrodu moderního spiritistického hnutí, tak souhrn základních spiritistických pojmů. Pozornost byla věnována také historii Nové Paky, která ovlivnila duchovní vývoj obyvatel města. Podle obecně přijímané teorie se do Čech moderní spiritistické učení rozšířilo koncem 19. století, a to dvěma způsoby: spiritistickou literaturou a praktickými seancemi. Rychlé rozšíření a hluboké zakořenění spiritismu v některých oblastech Čech bylo spatřováno v sociálních, kulturních a ekonomických specifikách těchto lokalit. Podle jiné teorie moderní spiritistické učení v Čechách navázalo na tradiční spiritismus, který zde byl po staletí udržován rody s adamistickými kořeny. Poblíž Nové Paky to byl rod továrníka Etricha a továrníka Knotka.

Stěžejní část práce byla věnována vůdci českých spiritistů Karlovi Sezemskému. Díky nalezení adekvátních archivních pramenů se podařilo uvést na pravou míru rodinné vztahy Sezemských a upřesnit dosud publikované informace. Překvapivě byly nalezeny spisy o projednání pozůstalosti po Karlovi Sezemském, díky nim bylo možné nahlédnout do ekonomické situace „rodinného podniku“ krátce před 2. světovou válkou. Lze konstatovat, že spiritistické aktivity Sezemských provázely nemalé dluhy.

Práce věnuje pozornost také mediálním kresbám, které jsou pro své velké množství neopomenutelnou součástí novopackého spiritismu.

Velkým přínosem pro pochopení nejen dobového postoje římskokatolické církve k fenoménu spiritismu byl rozhovor s farářem této církve. Příslušné dokumenty, které by umožnily zkoumat vztah diecéze královéhradecké a novopackého spiritismu, se nepodařilo dohledat. Podle slov archiváře konzistoře královéhradecké se žádné dokumenty o postoji diecéze královéhradecké k novopackému spiritismu na počátku 20. století v archivu nenacházejí. Nejen pro nedostatek podkladů, ale i pro svou složitost je poslední

kapitola (Spiritismus v dobovém postoji římskokatolické církve) předkládané práce pouze inspirací pro jinou práci, která by tomuto bílému místu chtěla věnovat hlubší analýzu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

LITERATURA

BAŘINA, Miloslav a CHOCHOLÁČ Ivo: *Spiritismus v Podkrkonoší*. 1. vyd. Nová Paka: Městské muzeum, Městský úřad v Nové Pace, 2004. 16 s.

BENČ, Bohuslav: *Novopacko*. 1. vyd. Praha-Litomyšl: Paseka, 2005. s. 64.

BIBLE, *Český ekumenický překlad*, Česká biblická společnost, Praha, 1985, ISBN: 80-85810-08-5.

BŘEZINA, Ivan: *Podkrkonošský spiritismus jako kulturní fenomén a jeho masmediální sebeobraz*. [Diplomová práce]. Praha 2002. 360 s. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Vedoucí diplomové práce: PHDr. Jan P. Kučera .

BŘEZINOVÁ, Hana: *Český spiritismus v historickém kontextu*. [Bakalářská práce]. Brno 2009. 50 s. Masarykova univerzita, Filosofická fakulta. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Milan Fujda, Ph.D.

CURCI, Michele: *Parapsychologie od A do Z aneb okultní vědy a jejich neuvěřitelné možnosti*. 1.vyd. Praha: Talpress, 1992. 222 s.

FRANC Aleš: *A svedou mnohé: Doplněné a přepracované vydání studie „Spiritismus v charismatickém a v letničním hnutí?“* Brno, 2006. 63 s.

GRZYBOWSKI, Przemyslaw.: *Velká kniha spiritismu*. 1.vyd. Frýdek-Místek: Alpress, 2005. 504 s.

JIRSA, Roman: *Vůz hrůzy, smrti tajemnými místy Českého ráje, Podkrkonoší a Krkonoš tiše projíždějící*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 2000. 147 s.

KOŽÁK, Jaromír: *Spiritismus: zapomenutá významná kapitola českých dějin*. Praha: Eminent, 2003. 861 s.

KUDLÁČ, Antonín K. K.: *Příběh(y) Volné myšlenky*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2005. 190 s.

KUŘÍKOVÁ, Veronika: *Nová Paka: pohnutý osud Paulánského kláštera*. 1. vyd. Nová Paka: Veronika Kuříková, 2002. 93 s.

Novopacko: východní brána geoparku Český ráj: turistický informační průvodce. Nová Paka: Městské muzeum Nová Paka, 2008. 113 s.

Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu čtvrtého, svazek první, [Majonéza-Odžakov]. Praha: Argo: Paseka, 2001. 708 s.

Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu šestého, svazek první, [Sm-Še]. Praha: Argo; Litomyšl: Paseka, 2003. 717 s.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Dvacátý třetí díl, Schlossar - Starowolski. Praha: Argo: Paseka, 2000. 1064 s.

PROSTŘEDNÍK Jan, ŠIMŮNEK Tomáš a kol.: *Novopacko. Hrad Kumburk*. Nová Paka: Město Nová Paka, 2010. 119 s.

REZEK, Antonín a ŠIMÁK, Josef V.: *Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1927. 820 s.

Slovník cizích slov: Slova známá a neznámá. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1993. 251 s.

STEJSKAL, Jan: *Novopacko. Portrét paměti a srdce.* 1. vyd. Nová Paka, Harrachov: J. Stejskal, 2009. 348 s.

Střípky z Novopacké historie. Publikace k 650. výročí města Nová Paka. Nová Paka: Město Nová Paka, 2007. 96 s.

VELARTOVÁ, Jaroslava: *10 zastavení v Českém ráji.* Semily: VČT 28, nedat. 55 s.

VOJTÍŠEK, Zdeněk: *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství.* 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 462 s.

PRAMENY

Archiv hlavního města Prahy, fond Evidence pražského obyvatelstva (1830 – 1910), oddělení Cizinci, kt. č. 635.

Archiv hlavního města Prahy, fond Matrika oddaných římsko-katolického farního úřadu kostela sv. Františka v Praze na Starém Městě (1884 – 1893), sign. FR O9, str. 151.

Hřbitovní Správa města Nová Paka.

Katastr nemovitostí, pozemkové knihy, Čp. 21, KÚ Štikov, na parcele st.66, knihovní vložka 80, čd. 910.

Katastr nemovitostí, pozemkové knihy, Čp.375, KÚ Nová Paka, na parcele 531 (původně do r.1950 st. 329) knihovní vložka 375. čd. ?

Katastr nemovitostí, pozemkové knihy, Čp.495, KÚ Nová Paka, na parcele 1607 (původně do r.1950 st. 734) knihovní vložka 1029, čd.48.

Muzeum Nová Paka, Adresáře politického okresu Novopackého (1903).

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Dům čp. 495, Dobová fotografie.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Allana Kardeka.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Jana Toona.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Karla Sezemského.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Marie Sezemské.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: KARDEK, Allan.: *Co jest spiritismus*. Praha: Spiritistická knihovna, nedat. 112 s.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Médijní kresby: Hruška Neptunova.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Médijní kresby (Pohlednice).

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Otisk z knihy: PLECHÁČ, Miroslav: *Spiritismus v Podkrkonoší*. Praha: Ymca, 1931. 66 s.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XIII., č.1.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XVI., č. 1.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XVIII., č. 2-3.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XX., č. 1.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXIII., č. 3.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXVIII., č. 4.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXIV., č.4.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. 336 s.

Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Vyobrazení spiritistické seance.

Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl II. 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1927. 328 -900 s.

Novopacko. Vlastivědná monografie okresu. Díl III. 1. vyd. Nová Paka: Budeč, 1928. 816 s.

Rozhovor s farářem římskokatolické církve, 1.4.2010, Nová Paka.

STAŠEK, Antal: *Blouznivci našich hor*. 1.vyd. Díl 1. Praha: Dílo, 1947. 220 s.

STAŠEK, Antal: *Blouznivci našich hor*. Díl 2. Praha: Za svobodu, 1940. 221 s.

STAŠEK, Antal: *Blouznivci našich hor*. Díl 3. Praha: Za svobodu, 1940. 303 s.

Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, kronika Nové Paky (1923 -1929), kn. č. 127, inv. č. 285.

Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, Popisné archy osob bydlících v NP dle čp. 301 – 618, kt. č. 147, inv. č. 1029.

Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, Sběrný arch domovní, kn. č. 225-226, inv. č. 383-384.

Státní okresní archiv Jičín, fond Archiv města Nová Paka, Sčítání lidu z roku 1910 (čp. 336 – 668), kn. č. 225 -226, inv. č. 383 -384.

Státní okresní archiv Jičín, fond Berní zpráva Nová Paka, (Přiznání výnosu nájemného na rok 1908), kt. č. 520, inv.č.3793.

Státní okresní archiv Jičín, fond Berní zpráva Nová Paka, (Přiznání výnosu nájemného na rok 1910), kt. č. 520, inv.č.3793.

Státní okresní archiv Jičín, fond Berní zpráva Nová Paka, (Žádost o prominutí činžovní daně), kt. č. 520, inv.č.3793.

Státní okresní archiv Jičín, fond Obecná škola dívčí Nová Paka, Klasifikace, kn. č. 187, 188.

Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Časopisy, letáky, plakáty, knihy (1917 – 1935) - (Posel záhrobní, roč. XXXVII, č. 1.), kt. 199, inv. č. 869.

Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1904, čd. 147), neusp.

Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1908, čd. 462), neusp.

Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, sb. listin, (Smlouva trhová – sg. 1908, čd. 870), neusp.

Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní soud Nová Paka, Spisy, (Projednání pozůstalosti po Karlu Sezemském- sg. čj. D 404/36), neusp.

Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Spolkové záležitosti, záležitosti politických stran a sdružení, (Plakát), kt. č. 423, inv.č. 1081.

Státní okresní archiv Jičín, fond Soudobá dokumentace okresu Jičín, Noviny a časopisy, (Opona), kt. č. 220, sg. IV/l-959 (rok 1933).

Státní okresní archiv Jičín, fond Soudobá dokumentace okresu Jičín, Noviny a časopisy, (Týden horských okresů severočeských), kt. č. 191, sg. IV/l-880, neusp.

ZACHAR, Otakar: *Z dějin spiritismu v minulosti*. Praha: E. Leschinger, 1914. 101 s.

WEBOVÉ ZDROJE

BAŘINA, Miloslav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 10.5.2004, 21.5.2004 [cit. 2010-07-03]. Staletími: Z minulosti Nové Paky. Dostupné z WWW:<http://www.munovapaka.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10512&id=37408&p1=13457>.

BAŘINA, Miloslav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 14.5.2004, 19.5.2004 [cit. 2010-07-03]. Osobnosti Nové Paky. Dostupné z WWW: http://www.munovapaka.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=10512&id_ktg=14008&p1=22647>.

BAŘINA, Miloslav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 14.5.2004, 19.5.2004 [cit. 2010-07-03]. Staletími: Sochy na náměstí. Dostupné z WWW:<http://www.munovapaka.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10512&id=43747&p1=13457>.

KASÍK, Stanislav. *Nová Paka: oficiální web města* [online]. 21. 1. 2005, 21.1.2005 [cit. 2010-07-03]. O znaku města Nová Paka. Dostupné z WWW:<http://www.munovapaka.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10512&id=65971&p1=13657>.

Psychotronika : Klub psychotroniky a UFO [online]. c2010 [cit. 2010-12-27]. Rejstřík pojmů: ektoplazma. Dostupné z WWW: <http://www.psychotronika.cz/x_ekto.htm>.

WÁGNER, Karel. Poltergeist existuje! Tak proč nám vědci lžou? 1/4. *Neviditelný pes* [online]. 16.10.2010, č. 47, [cit. 2010-12-27]. Dostupný z WWW: <http://neviditelnypes.lidovky.cz/poltergeist-existuje-tak-proc-nam-vedci-lzou-1-4-fly-/p_scifi.asp?c=A100208_221436_p_scifi_hpe>.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1: FOTOGRAFIE K 1. KAPITOLE

Obrázek č. 1: Sestry Foxovy

Obrázek č. 2: Allan Kardek

Obrázek č. 3 : Materializace

Obrázek č. 4: Seance

PŘÍLOHA Č. 2: FOTOGRAFIE K 2. KAPITOLE

Obrázek č. 5: Město Nová Paka – dobová pohlednice

Obrázek č. 6: Město Nová Paka – současný stav

Obrázek č. 7: Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie

PŘÍLOHA Č. 3: FOTOGRAFIE K 3. KAPITOLE

Obrázek č. 8: Karel Sezemský

Obrázek č. 9: Marie Sezemská

Obrázek č. 10: Posel záhrobní

Obrázek č. 11: Dům čp. 21 Na Duchárně

Obrázek č. 12: Dům čp. 495 – dobová fotografie

Obrázek č. 13: Dům čp. 495 – současný stav

Obrázek č. 14: Plakát

Obrázek č. 15: Spiritistický znak

Obrázek č. 16: Hrob rodiny Sezemských

Obrázek č. 17: Černobílá medijní kresba

Obrázek č. 18: Barevná medijní kresba

Obrázek č. 19: Jan Toon

Obrázek č. 20: Medijní kresba Jana Toona – Hruška Neptunova

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1: FOTOGRAFIE K 1. KAPITOLE

Obrázek č. 1³⁶⁷: Sestry Foxovy

³⁶⁷ WÁGNER, Karel. Poltergeist existuje! Tak proč nám vědci lžou? 1/4. *Neviditelný pes* [online]. 16.10.2010, č. 47, [cit. 2010-12-27]. Dostupný z WWW: <http://neviditelnypes.lidovky.cz/poltergeist-existuje-tak-proc-nam-vedci-lzou-1-4-fly-/p_scifi.asp?c=A100208_221436_p_scifi_hpe>.

Obrázek č. 2³⁶⁸: Allan Kardek

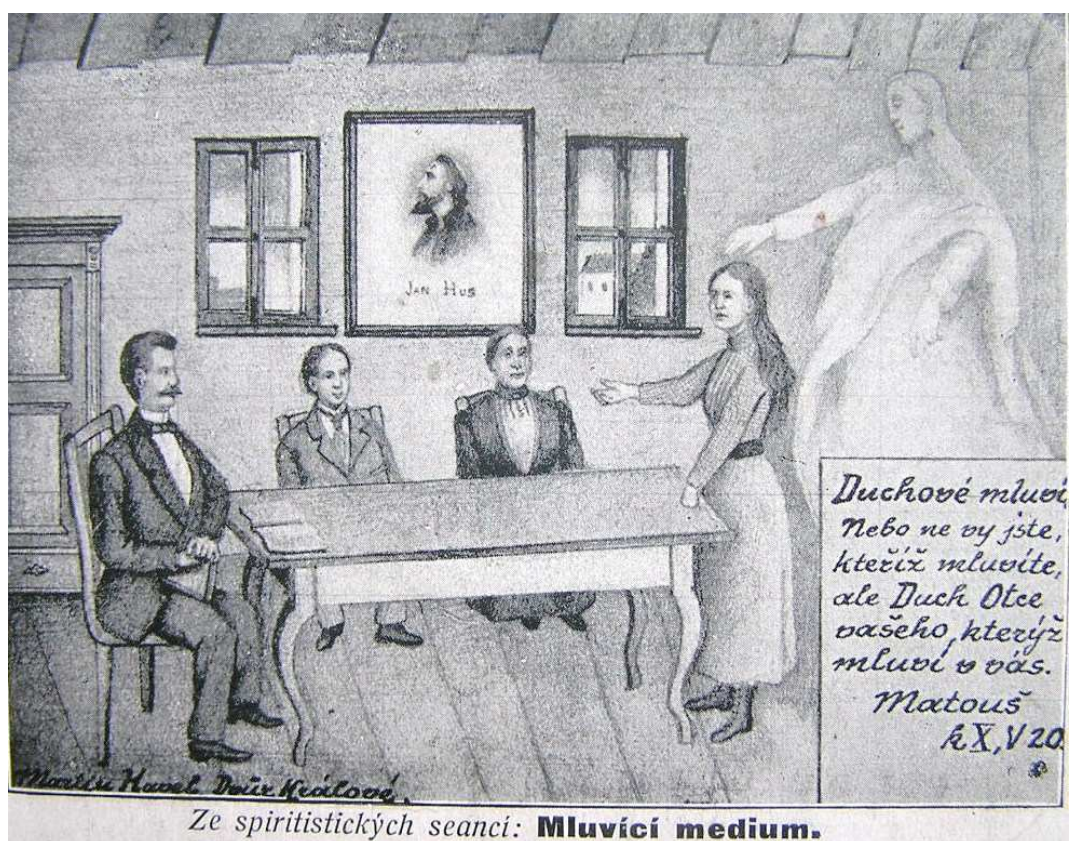
³⁶⁸ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Allana Kardeka.

Obrázek č. 3³⁶⁹ : Materializace

³⁶⁹ *Psychotronika : Klub psychotroniky a UFO* [online]. c2010 [cit. 2010-12-27]. Rejstřík pojmů: ektoplazma. Dostupné z WWW: <http://www.psychotronika.cz/x_ekto.htm>.

Obrázek č. 4³⁷⁰: Seance

³⁷⁰ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Vyobrazení spiritistické seance.

PŘÍLOHA Č. 2: FOTOGRAFIE K 2. KAPITOLE

Obrázek č. 5³⁷¹: Město Nová Paka – dobová pohlednice

³⁷¹ Novopacké náměstí, Dobová pohlednice.

Obrázek č. 6³⁷²: Město Nová Paka – současný stav

³⁷² Autorka práce, Fotografie novopackého náměstí.

Obrázek č. 7³⁷³: Klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie

³⁷³ Autorka práce, Fotografie klášterního kostela Nanebevzetí panny Marie, Stav 2010.

PŘÍLOHA Č. 3: FOTOGRAFIE K 3. KAPITOLE

Obrázek č. 8³⁷⁴: Karel Sezemský

³⁷⁴ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Karla Sezemského.

Marie Sezemská u Typ Topu – patentu Karla Sezemského pro využití všech druhů mediumity.

³⁷⁵ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Marie Sezemské.

³⁷⁶ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Posel záhrobní, roč. XXXIV., č.4.

Obrázek č. 11³⁷⁷: Dům čp. 21 Na Duchárně

³⁷⁷ Autorka práce, Fotografie domu čp.21, Stav 2010.

Obrázek č. 12³⁷⁸: Dům čp. 495 – dobová fotografie

Dům Karla Sezemskeho v Nové Pace, kde bylo nakladatelství a redakce listu Posel záhrobní.

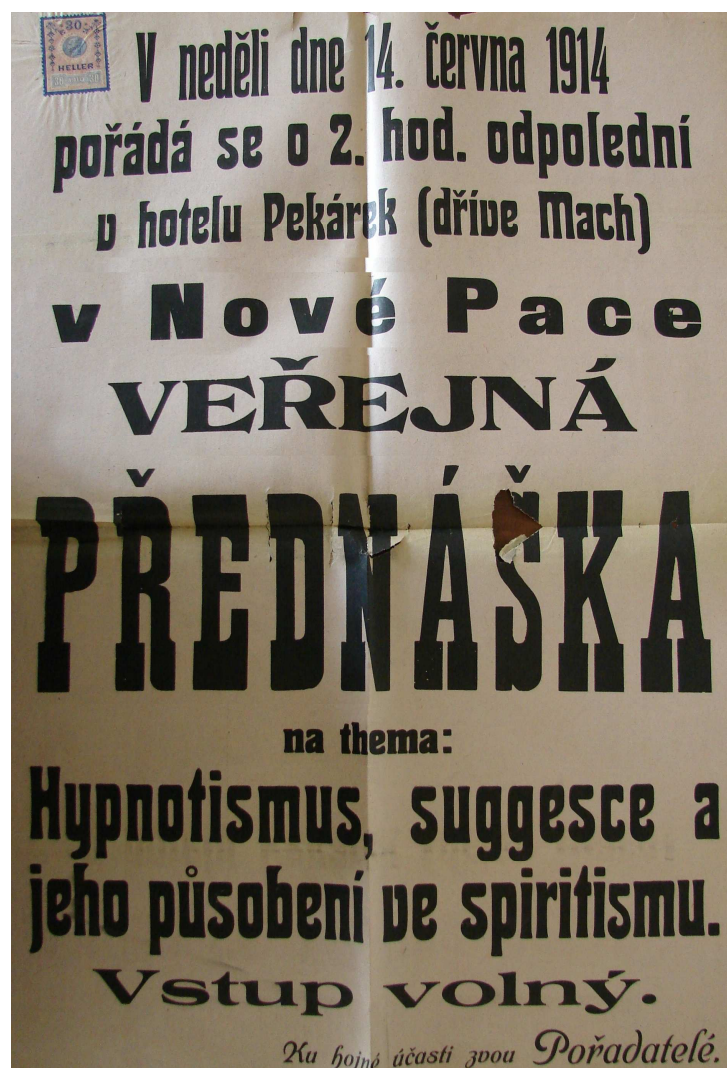
³⁷⁸ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Dům čp. 495, Dobová fotografie.

Obrázek č. 13³⁷⁹: Dům čp. 495 – současný stav

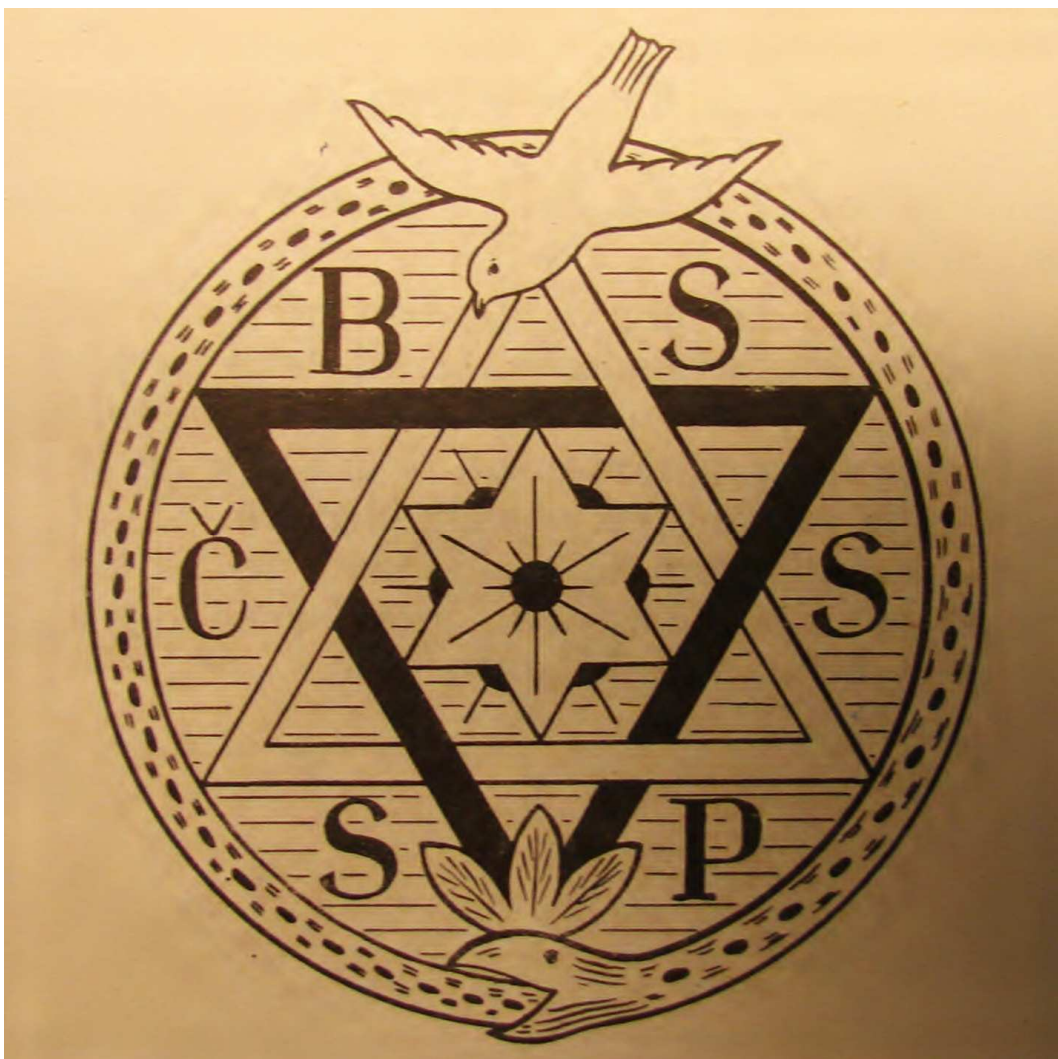
³⁷⁹ Autorka práce, Fotografie domu čp. 495, Stav 2010.

Obrázek č. 14³⁸⁰: Plakát

³⁸⁰ Státní okresní archiv Jičín, fond Okresní úřad Nová Paka, Spolkové záležitosti, záležitosti politických stran a sdružení, (Plakát), kt. č. 423, inv.č. 1081.

Obrázek č. 15³⁸¹: Spiritistický znak

³⁸¹ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: SEZEMSKÝ Karel: *Památník půlstoleté činnosti ve spiritismu 1880-1930*. Nová Paka: Spirit, 1930. s. 139.

Obrázek č. 16³⁸²: Hrob rodiny Sezemských

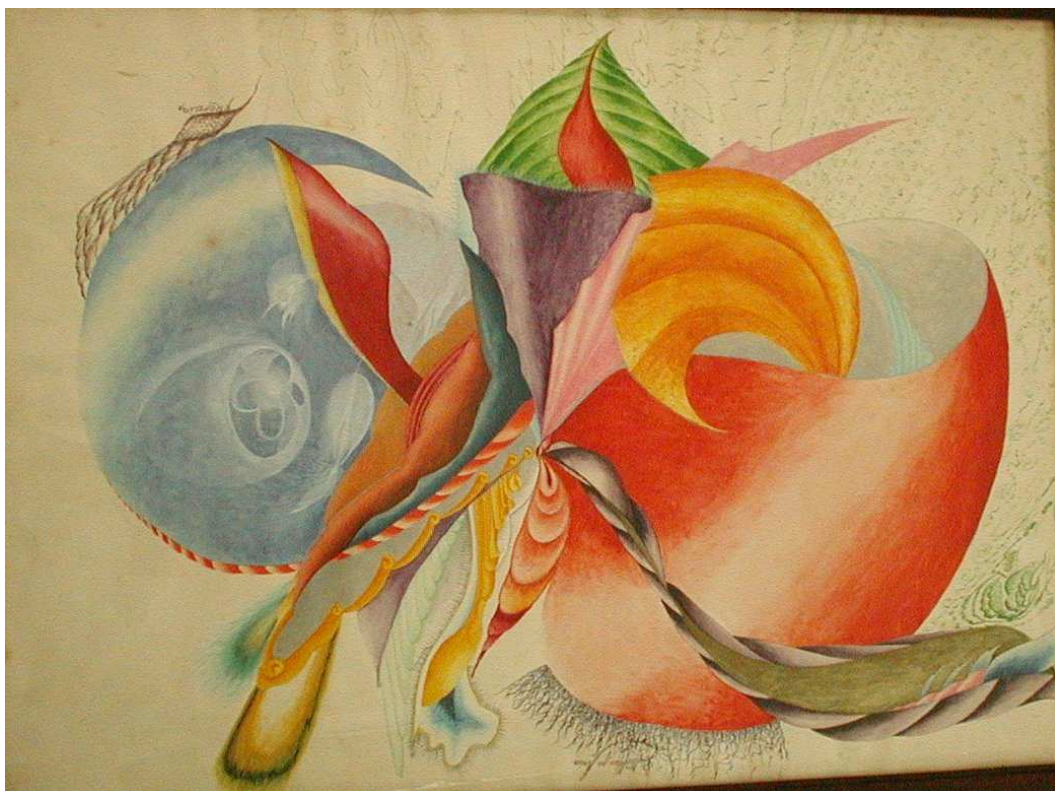
³⁸² Autorka práce, Fotografie hrobu rodiny Sezemských, Stav 2010.

Obrázek č. 17³⁸³: Černobílá medijní kresba

³⁸³ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Medijní kresby (Pohlednice).

Obrázek č. 18³⁸⁴: Barevná medijní kresba

³⁸⁴ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Medijní kresby (Pohlednice).

Obrázek č. 19³⁸⁵: Jan Toon

³⁸⁵ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Fotografie Jana Toona.

Obrázek č. 20³⁸⁶: Medijní kresba Jana Toona – Hruška Neptunova

³⁸⁶ Muzeum Nová Paka, Expozice spiritismu: Medijní kresby: Hruška Neptunova.